

Piritta Jalonen

KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN
TYÖPAJATOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN
VESILAHDEN KUNNASSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
Ylempi AMK
2019

*“Meidän pitäisi ihan kaikkien sisäistää se,
että yhdessä tekemällä saadaan enemmän aikaan.
Se kaikki mitä annat muille, tulee sulle jossakin kohtaa takaisin.”*
Jukka Jalonen 2019
(Speakersforumin www-sivut 2019)

KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN TYÖPAJATOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN VESILAHDEN KUNNASSA

Jalonen, Piritta
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialankoulutusohjelma
Joulukuu 2019
Sivumäärä: 58
Liitteitä:1

Asiasanat: kuntouttava työtoiminta, sosiaalipedagogiikka, työpajat, yhteisöllisyys.

Tässä opinnäytetyössä käsitellään Vesilahden kunnan kuntouttavan työtoiminnan työpajatoiminnan käynnistämistä. Työpajatoiminnan käynnistämiseksi tehty kehittämissuoritus suoritettiin toimintatutkimuksen ja kokeilutoiminnan keinoin. Pajan työskentely on yhteisöllistä ja sosiaalipedagogista työtettä noudattavaa ja tämä näyttäytyi hyvin myös kehittämistyön aikana.

Kehittämissuoritus suoritettiin yhteistyössä työpajalla työskentelevien pajalaisten, Vesilahden kunnan sekä yhteistyökumppaneiden, Vesilahden seurakunnan sekä Lempäälän - Vesilahden työttömien yhdistyksen kanssa.

Kehittämissuorituksen tavoitteena oli remontoida vanhasta paloasemasta, työpaja käyttöön sopiva tila ja tämän jälkeen saada työpajalle pajan asiakkaiden tarpeiden mukaista toimintaa, joka tukee etenemistä työllisyyden polulla ja täten ehkäistä pitkäaikasityöttömyyteen usein liittyviä liitännäisongelmia, kuten syrjäytymistä. Tavoitteena oli kehittää toimintaa, joka lisää sosiaalista toimintakykyä, työmotivaatiota ja vähentää näin poissaoloja ja kuntouttavan työtoiminnan jaksojen keskeytymistä.

Remontin valmistuttua saimme erilaisia projekteja toteuttavaksi yhteistyökumppaneilta sekä kehitimme uusia palveluja kuntalaisille. Kehittämissuorituksen suunnittelussa oli huomioitava pajalaisten ammattitaito, toimintakyky ja osaaminen sekä kiinnostuksen kohteet.

Kehittämissuoritus onnistui ja asetetut tavoitteet täyttyivät hyvin. Osana kehittämistyötä pajalle luotiin toimintasuunnitelma, jonka perusteella työpaja toimii ja josta on helppo kehittää toimintaa eteenpäin. Kaikilta osapuolilta saatu palaute kehittämistyöstä oli positiivista ja työmotivaatio lisääntyi selvästi, myös poissaolot vähenivät. Kaikkien yhteistyökumppaneiden kanssa aloitettu yhteistyö jatkuu edelleen tiiviinä uusien projektien muodossa, varsinaisen kehittämistyön päätyttyä.

STARTING REHABILITATION WORKSHOP IN VESILAHTI MUNICIPALITY

Jalonen, Piritta

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in social field

December 2019

Number of pages: 58

Appendices:1

Keywords: Rehabilitative work experience, social pedagogy, workshop, communality,

---

This thesis deals with the launch of the rehabilitation work workshop of Vesilahti municipality. The development work to launch the workshop activities was carried out by means of action research and experimentation. The workshop's work follows a communal and social pedagogical approach, and this was also well demonstrated during the development work.

The development work was carried out in co-operation with the participants of the workshop, the municipality of Vesilahti and its partners, the Vesilahti parish and the Lempäälä -Vesilahti unemployed association.

The goal of the development work was to renovate the old fire station, to provide a workshop-friendly space, and then to provide the workshop with activities tailored to the needs of the workshop customers, supporting the employment pathway and thus preventing associated problems such as marginalization. The aim was to develop activities that increase social functioning, work motivation and thus reduce absenteeism and interruptions in rehabilitation.

After the completion of the renovation, we were able to implement various projects from our partners and develop new services for the residents. When designing development projects, the professional skills, operational capabilities and know-how of the employees of the workshop and the areas of interest had to be considered.

The development work was successful and the set goals were met well. As part of the development work, an action plan was created for the workshop, on the basis of which the workshop operates and from which it is easy to develop the activity further. Feedback from development work from all parties was positive and work motivation increased significantly, absenteeism also decreased. The cooperation started with all partners will continue to be intense in the form of new projects, after the actual development work has been completed.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA.....	9
2.1	Aktivointisuunnitelma.....	10
2.2	Kuntouttavan työtoiminnan sisältö ja tavoitteet	12
2.3	Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen.....	14
2.4	Kuntouttava työtoiminta Vesilahden kunnassa.....	14
3	SOSIAALINEN KUNTOUTUS OSANA KUNTOUTTAVAA TYÖTOIMINTAA	15
3.1	Työpajatoiminta sosiaalisen toimintakyvyn lisääjänä	16
3.2	Sosiaalinen kuntoutus ja sosiaalinen toimintakyky Vesilahden työpajalla..	17
4	TYÖPAJATOIMINTA	18
4.1	Työpajatoiminta vesilahden kunnassa	19
4.2	Työpajalaiset.....	20
5	PEDAGOGISUUS TYÖPAJATOIMINNASSA	21
5.1	Sosiaalipedagogiikka ja sen käyttö työpajatoiminnassa	22
5.2	Yhteisöllisyys ja osallisuus	23
5.3	Pedagogisuus ja sosiaalipedagoginen ajattelu Vesilahden työpajalla.....	24
5.3.1	Dialoginen kohtaaminen.....	25
5.3.2	Toimijuuden ja oman osallistumisen tukeminen.....	25
5.3.3	Yhteisöllisyys	26
5.3.4	Toiminnallisuus ja luovuus.....	27
5.3.5	Käytännön ja teorian yhteys	27
6	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	28
6.1	Kehittämistyön kohde	28
6.2	Kehittämistyön tavoite	29
6.3	Kehittämistarve ja sen tausta	30
7	KEHITTÄMISTYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT	31
7.1	Toimintatutkimus.....	31
7.2	Kokeilutoiminta	32

8	KEHITTÄMISTYÖ	33
8.1	Suunnitteluvaihe	33
8.2	Yhteistyökumppanit	36
8.3	Käynnistämismuaha	38
8.4	Vakiintumismuaha	43
9	KEHITTÄMISTYÖN TULOS JA VAIKUTUKSET	44
9.1	Kehittämismuayn vaikutukset pajalaisein sosiaalisen toimintakyvyn sekä sosiaalipedagogisen ajattelun kannalta	45
9.2	Kehittämismuayn vaikutuksen yhteistyökumppaneihin	46
9.3	Kehittämismuayn vaikutukset kuntaan ja kuntalaisein	46
10	ARVIOINTI JA JATKOSUUNNITELMAT	47
11	POHDINTA.....	49
LIITTEET		

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä kuvataan kuntouttavan työpajatoiminnan käynnistämistä Vesilahden kunnassa. Kuntouttava työtoiminta on kunnan järjestämää sosiaalihuoltolain mukaista palvelua. Kuvaan työn aluksi laajemmin teoriaa kuntouttavasta työtoiminnasta. Käsittelen teoriaosuudessa myös sosiaalista kuntoutusta, joka on monelle kuntouttavan työtoiminnan asiakkaalle palvelutarpeen mukaista palvelua. Teoriaosuudessa käsittelen myös työpajatoimintaa sekä työpajalla noudatettavaa sosiaalipedagogista työtettä.

Aloitin osa-aikaisena kuntouttavan työtoiminnan ohjaajana, pienessä alle 4500 asukkaana Vesilahden kunnassa 7 vuotta sitten. Toimenkuvani oli alussa, kunnan kuntouttavan työtoiminnan palvelujen kehittäminen. Työnkuvani on tämän jälkeen laajentunut kunnan työllisyyden hoidon kokonaisuudesta vastaamiseen. Kunnan työllisyyspalvelut ovat suurelta osin vastuullani sekä suunnittelun että toteutuksen osalta. Työnkuva on laajentunut hyvin paljon, mutta edelleen kuntouttava työtoiminta ja ennen kaikkea kunnan pitkäaikaistyöttömät ja heidän ongelmansa ovat lähellä sydäntäni.

Työpaikka, mistä siirryin kunnan palvelukseen, oli vahvasti yhteisöllinen ja minun olikin helppo ottaa tämä yhteisöllinen ajattelutapa mukaani myös uuteen työhöni. Olemme siis alusta asti kehittäneet toimintaa yhteisöllisesti asiakkaiden kanssa yhdessä ja heidän ajatuksiaan kuunnellen.

Kunnassa pystyttiin järjestämään monenlaista kuntouttavaa työtoimintaa kunnan eri hallintokunnissa, yhdistyksissä sekä seurakunnalla. Kunnassa kokoontui myös kuntouttavan työtoiminnan ryhmä, mutta ryhmälle ei ollut sellaista paikkaa, jossa olisi voinut toteuttaa tavoitteellista toimintaa laajemmin tai minne olisi voinut hankkia erilaisia tarvikkeita ryhmän toimintaa varten. Kehittämistyön aluksi lähdimmekin karvoittamaan kunnan kiinteistöjä ja kunta antoi meille lopulta vanhan paloaseman tätä käyttöä varten, tila oli sopiva myös työpaja käyttöä varten, joten pystyimme aloittamaan myös työpajatoiminnan suunnittelun, koska työpaja oli kunnasta tähän asti puuttunut. Olemme yhdessä kehittäneet ja remontoineet tilan oman näköisemme.

Remontin ollessa loppuillaan tuli ajankohtaiseksi miettiä pajalle toimintaa. Tavoitteena on toiminnan avulla pystyä aktivoimaan pitkäaikaistyöttömiä asiakkaita ja tarjoamaan heille mielekästä ja työelämän polulla eteenpäin vievää toimintaa. Pajan resurssit ovat pienet, joten kehitimme toimintaa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Onnistuessaan projekti palvelisi työttömien lisäksi sekä kuntalaisia, kuntaa että yhteistyökumppaneita.

Pajalaisilla on monenlaista osaamista ja halusimme hyödyntää myös tätä kehittämistyön aikana mahdollisimman monipuolisesti ja käytimme tätä osaamista myös erilaisia projekteja suunnitellessamme. Oli helppoa lähteä suunnittelemaan erilaisia töitä, kun tietää että moneen asiaan riittävä osaaminen pajalta löytyy. Näiden aitojen työprojektien avulla ehkä pystytään palauttamaan erilaisista syistä johtunutta itsetunnon ja oman osaamisen arvostamisen heikkoutta. Toisaalta pystytään tarjoamaan myös mahdollisuus lisätä omaa osaamista sellaisille, joilta ehkä osaamista ja koulutusta saattaa puuttua, mutta kuitenkin kiinnostusta osallistua toimintaan ja oppia uutta löytyy.

2 KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

Kuntouttavasta työtoiminta sai alkunsa, 1990-luvun laman jälkeen, jolloin pitkäaikais-työttömyys oli jäänyt osaksi yhteiskuntaa, vaikka muuten työttömyys alkoikin vähentyä (Suoknuuti 2013, s.11-12).

Työttömyyden pitkittymisellä on vaikutuksia ihmisen toimeentuloon ja terveyteen, jolloin riski köyhyyteen kasvaa. Tutkimusten mukaan työttömät voivat huonommin kuin töissä olevat ja huono terveys ja varsinkin mielenterveysongelmat taas toisaalta vaikeuttavat työllistymistä ja johtavat näin pidempään työttömyyden keston (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2019).

Työttömäksi jääminen on ihmiselle stressin aiheuttaja ja pitkittyessään työttömyys heikentää usein psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä. Monesti työttömäksi jääminen heikentää itsetuntoa sekä omanarvontuntoa. Ihminen saattaa kokea epäonnistuneensa. (Suoknuuti 2013, s8)

Pitkään jatkunut työttömyys aiheuttaa menoja myös yhteiskunnalle. Työttömyyskorvauksina, lisääntyneitä terveystukienä sekä erilaisten maksettavien tukien muodossa.

Pitkään jatkunut työttömyys vaikuttaa psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja ennen työmarkkinoille paluuta tulisikin huolehtia riittävästä kuntoutuksesta, jolloin riittävästä psyykkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista voitaisiin varmistua (Mannien 2019 s9). Pitkään jatkuneen työttömyyden aiheuttajana voi olla myös työllistymistä heikentäviä syitä ja myös osittain heikosta sosiaalisesta- sekä taloustilanteesta johtuvia heikosti hoidettuja sairauksia. Yleisempiä ovat päihde- ja mielenterveys ongelmat ja puutteellisesti hoidetut somaattiset sairaudet. (Suoknuuti 2013, s. 7)

Alussa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen oli velvoittavaa vain alle 25-vuotiaille, vuonna 2010 laki laajennettiin koskemaan myös yli 25-vuotiaisiin aktivointiehdon täyttäviin työttömiin työnhakijoihin (Suoknuuti 2013, s.11-12).

Kuntouttava työtoiminta on kunnan järjestämä sosiaalipalvelu, joka määritellään sosiaalihuoltolaissa. (sosiaalihuoltolaki 1301/2014) Toisaalta kuntouttavan työtoiminta on työllistymistä edistävä palvelu, jota määritellään laissa julkisesta työvoima ja yrityspalvelusta sekä työmarkkinatukilaissa (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, työttömyysturvalaki 1290/2002). Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on torjua pitkään työttöminä olleiden syrjäytymistä, sekä työmarkkinoilta että yhteiskunnasta (Grönholm 2016, s13).

Tarkemmin kuntouttava työtoiminta määritellään laissa kuntouttavasta työtoiminnasta (laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001) Koska kuntouttava työtoiminta on toisaalta sosiaalihuoltolain mukainen palvelu mutta myös työllistymistä edistävä palvelu, korostaakin laki yhteistyötä kunnan, TE-toimiston ja asiakkaan välillä. Lain pyrkimyksenä on parantaa pitkään työttömänä olleiden henkilöiden elämänhallintaa ja luoda edellytyksiä palata avoimille työmarkkinoille (laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 1 ja 2§).

2.1 Aktivointisuunnitelma

Keskeinen tekijä kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä on aktivointisuunnitelman laatiminen, kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisesti aktivointiehdon täyttävät työmarkkinatuen tai toimeentulotuen saajat kutsutaan aktivointisuunnitelman tekoon joko kunnan, TE-toimiston tai työvoiman palvelukeskuksen toimesta (Karjalainen, Karjalainen 2010, s11). Kuntouttavan työtoiminnan sisältö suunnitellaan aktivointisuunnitelman yhteydessä ja räätälöidään asiakkaan tarpeiden mukaisesti.

Aktivointisuunnitelman tekoon osallistuvat aina asiakas, kunnan edustaja sekä Te-palveluiden edustaja, jolloin asiakkaalle pystytään tarjoamaan kattavasti eri toimijoiden palveluita.

Asiakkaiden kokemuksia aktivointisuunnitelmaan osallistumisesta on tutkittu. Sandelinin kirjoittamassa työpaperissa asiakkaat kokivat vaikuttamismahdollisuutensa eri lailla. Osa koki tullessa kuulluksi ja että heidän tilanteensa otettiin hyvin huomioon, he kokivat myös omat vaikuttamismahdollisuutensa tilanteeseensa hyvinä, toiset taas

tunsivat, ettei heitä ymmärretty tai etteivät pystyneet vaikuttamaan toivomallaan tavalla tilanteeseensa ja aktivointisuunnitelma koettiin välttämättömänä pahana (Sandelin 2014, s12).

Omasta mielestäni onnistunut aktivointisuunnitelman laatiminen vaatii, kattavaa palvelutarvearviota, jossa selvitetään asiakkaan tilanne, kiinnostuksenkohteet, kuntoutustarpeet, sekä mahdolliset esteet työllistymiselle ja tämän pohjalta lähdetään rakentamaan asiakkaalle yksilöllistä polkua, se mihin suuntaan polku johtaa on jokaiselle yksilöllistä.

Olemme onnistuneet palvelutarvearvion avulla löytämään monelle kuntalaiselle mielekästä tekemistä, jonka avulla on parhaimmillaan löytynyt polku avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen, jonka avulla lopulta on työllistytty. Lisäksi kunta on esimerkiksi vanhuspalveluissa pystynyt tarjoamaan vanhuksille virikkeitä ja palveluita, joita ei olisi pystytty toteuttamaan ilman kuntouttavaan työtoimintaan osallistujien työpanosta.

Kuntouttavan työtoiminnan lain mukaan aktivointisuunnitelman pitää sisältää vähimmillään tiedot henkilön aiemmasta koulutuksesta ja työhistoriasta, arvio aikaisempien julkisten työvoimapalveluiden vaikuttavuudesta ja kunnan tekemien suunnitelmien toteutumisesta sekä suunnitellut toimenpiteet, jotka voivat olla työtarjouksia tai muita julkisia työvoimapalveluita, erilaisia kuntoutuspalveluita sekä kunnan järjestämää kuntouttavaa työtoimintaa sekä muita sosiaali-, terveys- tai kuntoutuspalveluita (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001, 8§).

Jos kuntouttava työtoiminta katsotaan asiakkaan palvelutarpeen mukaiseksi palveluksi pitää aktivointisuunnitelmaan kirjata lisäksi tiedot kuntouttavan työtoiminnan sisällöstä, tavoitteista ja toteuttamistavasta. Kuntouttavan työtoiminnan järjestämispaikka sekä kuntouttavan työtoiminnan päivittäinen ja viikoittainen kesto, sekä jakson pituus ja ajankohta koska kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia arvioidaan sekä päätetään jatkosuunnitelmista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www- sivut, 2019).

2.2 Kuntouttavan työtoiminnan sisältö ja tavoitteet

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta ei määritä kuntouttavan työtoiminnan sisältöä tarkemmin, se määrittää ainoastaan sen, että kuntouttavan työtoiminta on sovitettava henkilön työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan niin että toiminta on mielekästä ja riittävän vaativaa (laki kuntouttavasta työtoiminnasta, 13§).

On tärkeää, että kuntouttavan työtoiminnan sisältö saadaan räätälöityä asiakkaalle mielekkääksi. Oikean sisältöisen kuntouttavan työtoiminnan paikan löytyessä kuntouttavasta työtoiminnasta hyötyvät kaikki. Asiakas etenee kuntoutuspolullaan kohti avoimia työmarkkinoita ja toisaalta työyhteisö hyötyy työpanoksesta. Mielekkäällä tekemisellä pystytään myös vaikuttamaan suoraan asiakkaan osallisuuden kokemiseen (Louste 2016, s 70).

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta määrittää, että kuntouttavan työtoiminnan sisällön pitää olla mielekästä ja työ ja toimintakyvylle sopivaa (laki kuntouttavasta työtoiminnasta 13§), kuntouttavan työtoiminnan sisältöä voidaan kesken jaksonkin muuttaa niin että osallistuja pystyy kokeilemaan useita erilaisia työtehtäviä ja näin löytämään itselleen mielekästä tekemistä. Näin myös monilla asiakkailla olevia monia epäonnistumisen kokemuksia voidaan vähentää, kun työtä pystytään muokkaamaan asiakkaalla paremmin sopivaksi ja samalla voidaan ennaltaehkäistä jaksojen keskeytymisiä.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on parantaa henkilön työllistymismahdollisuuksia ja nämä keinot mietitään ja asetetaan jokaisen asiakkaan kohdalla yksilöllisesti ja myös tavoitteiden toteutumista seurataan vähintään aina aktivointisuunnitelmaa päivitettäessä (laki kuntouttavasta työtoiminnasta, 9§).

Louste on tutkinut pro gradu työhönsä kuntouttavan työtoiminnan merkitystä ja osallisuuden kokemusta. Asiakkaat kokivat saavansa kuntouttavan työtoiminnan avulla sisältöä elämäänsä, päivärytmin koettiin parantuneen sekä päihteiden käytön vähentyneen. Kuntouttavan työtoiminnan koettiin myös lisäävän osallisuuden kokemusta. (Louste 2016 s61, 66)

Kuntouttava työtoiminta parantaa asiakkaan toimeentuloa kuntouttavasta työtoiminnasta maksettavan toimintarahen sekä matkakorvausten osalta. Osa kokee parannuksen todelliseksi hyödyksi, osa ei koe korvausta riittäväksi. Nämä korvaukset ovat verotonta tuloa, joka ei vähene, vaikka asiakkaalla olisi velkoja ulosotossa. (Sandelin 2014, 15)

Kuntouttava työtoiminta lisää onnistuessaan myös itsetuntoa, osallisuuden kokemusta sekä yhteisöön kuuluvuuden tunnetta sekä osaamista (Sandelin 2014, s15-16). Näitä asioita käsitellään tarkemmin työpaja toiminnan vaikutuksia käsittelevässä osiossa.

Kuntouttavasta työtoiminnasta löytyy asiakkaiden mielestä myös parannettavaa, joidenkin mielestä toiminnasta maksettava korvaus ei ole riittävä, varsinkaan jos kuntouttava työtoiminta järjestetään esimerkiksi kunnan yksiköissä ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistujat kokevat tekevänsä samaa työtä kuin palkatutkin työntekijät (Karjalainen & Karjalainen s65, Sandelin 2016, s15).

Myös sairauspäivien ja loma-aikojen toimintarahen puutetta on kommentoitu jo vuonna 2010 Karjalainen & Karjalainen tekemässä tutkimuksessa. Myös kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen byrokratiaa on kritisoitu sekä lisäohjausta on toivottu (Karjalainen & Karjalainen 2010 s65). Koetaankin että asiakkaille pitäisi tarkemmin selvittää mitä kuntouttava työtoiminta on ja mitä se ei ole. Muuten asiakkaat kokevat toiminnan helposti epäoikeudenmukaiseksi, koska kuntouttavaa työtoimintaa verrataan palkkatyöhön (Sandelin 2015, s17). Oma saamani palaute on ollut joiltakin osin saman suuntaista. Tärkeää on, että kuntouttavan työtoiminnan työtehtävät määritellään tarkasti ja tekijälleen sopivan vaativiksi. Tämä mahdollistaa sen että, työstä hyötyvät sekä kuntouttavaan työtoiminaan osallistuja sekä työyksikkö parhaalla mahdollisella tavalla.

2.3 Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kuntouttava työtoiminta on kunnan järjestämä palvelu. Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan omana toimintanaan esimerkiksi kunnan eri yksiköissä tai työpajalla tai kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää eri yhdistysten yhteisöjen valtion toisen kunnan tai uskonnollisten yhteisöjen avustavissa tehtävissä. Muun kuin kunnan järjestämästä kuntouttavasta työtoiminnasta pitää aina laatia kirjallinen sopimus. Jos kuntouttava työtoiminta järjestetään ostopalveluna, sovelletaan siihen samoja säädöksiä kuin muitakin sosiaali- ja terveystalouksia ostettaessa. Kuntouttavaa työtoimintaa ei voida järjestää yrityksissä, koska kuntouttavan työtoiminnan avulla ei voida tuottaa yritykselle taloudellista voittoa. Kunnalla on vastuu kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisesta järjestämisestä, riippumatta siitä, mikä taho toiminnan järjestää. (Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut, 2019).

Kuntouttavan työtoiminnan jakson minimipituus on kolme kuukautta ja maksimikesto kaksi vuotta. Työaika on minimissään neljä tuntia päivässä ja yksi päivä viikossa. Maksimissaan kuntouttavaan työtoimintaan voi osallistua neljänä päivänä viikossa. Kuntouttavalla työtoiminnalla ei voida korvata työ tai virkasuhteessa tehtävää työtä (laki kuntouttavasta työtoiminnasta, 14§).

2.4 Kuntouttava työtoiminta Vesilahden kunnassa

Vesilahden kunta on pieni kunta Pirkanmaalla, jonka työttömyysprosentti on pysynyt suhteellisen alhaisena jo pitkään. Kunnasta löytyy kuitenkin rakenne- ja pitkäaikais-työttömyyttä kuten muissakin Suomen kunnissa ja tätä tilannetta korjaamaan onkin järjestetty kuntouttavaa työtoimintaa kunnan omana toimintana sekä yhteistyössä eri yhdistysten että seurakunnan kanssa. Pienestä asiakas määrästä johtuen kuntouttavaa työtoimintaa on pystytty räätälöimään hyvin asiakaslähtöisesti ja rakentamaan toimivia polkuja, joilla on pystytty tukemaan asiakkaan omia suunnitelmia ja tavoitteita. Kunnassa on pystytty järjestämään kuntouttavaa työtoimintaa lähes jokaisessa hallintokunnassa, joka on mahdollistanut monia erilaisia avustavia tehtäviä. Myös yhdistyk-

set ja seurakunta ovat osallistuneet aktiivisesti kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen ja näin kuntouttavan työtoiminnan keinoin on pystytty tarjoamaan hyvin monille pitkäaikaistyöttömille mielekästä omien palvelutarpeiden ja tavoitteiden mukaista toimintaa.

Kuntouttavan työtoiminnan avulla moni on löytänyt “oman alansa” ja alalle kouluttautumista on voitu tukea esimerkiksi opinnollistamalla kuntouttavaa työtoimintaa ja suorittamalla tämän avulla tutkintoja ja osatutkintoja, joissa työssäoppimisjaksot on voitu suorittaa kuntouttavan työtoiminnan paikoissa. Lisäksi oppisopimus tai muuten alalle kouluttautumaan lähteminen ovat olleet myös mahdollisia.

Osalla kuntouttavaan työtoimintaan osallistujista matka avoimille työmarkkinoille on niin pitkä tai avoimet työmarkkinat eivät ole edes realistinen tavoite, erilaisista syistä johtuen. Heille on kuitenkin pystytty monesti löytämään omaa mielenkiintoa ja tavoitteita vastaavaa toimintaa, jonka avulla olemassa olevaa työkykyä on pystytty pitämään yllä. Sosiaalinen kuntoutus on monesti näissä tapauksissa oleellinen osa kuntouttavaa työtoimintaa.

3 SOSIAALINEN KUNTOUTUS OSANA KUNTOUTTAVAA TYÖTOIMINTAA

Sosiaalisesti kuntoutuksesta on puhuttu jo pitkään mutta virallisesti se määriteltiin ensimmäisen kerran uudessa sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) vuonna 2014. Sosiaaliseen kuntoutukseen sisältyy monia erilaisia toimintoja ja palveluita. Sosiaalinen kuntoutus on monin eri keinoin annettavaa tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja osallisuuden vahvistamiseksi. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut, 2019) Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on vahvistaa arjen toiminnoista selviytymistä.

Sosiaalihuoltolaki määrittää sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluvaksi, sosiaalisen toimintakyvyn ja palvelutarpeen selvittämisen, kuntoutusneuvonnan ja ohjauksen sekä palvelutarpeen yhteensovittamisen. Valmentamisen arkipäivän toimintoihin ja elämänhallintaan, erilaiset ryhmätoiminnot, tukea sosiaaliin vuorovaikutussuhteisiin sekä muita tarvittavia kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 17§).

Laki ei tarkkaan määrittele sosiaalisen kuntoutuksen sisältöä, vaan on yleiskäsite monille palveluille. Sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisvastuu on kunnilla (terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut). Sosiaalisen kuntoutus on ajankohtaista silloin kun ongelmat ovat kasautuneet ja pitkittyneet. Tavoitteena on löytää uusia keinoja arjen toiminnoista, vuorovaikutussuhteista sekä erilaisista rooleista selviytymiseen. Tärkeää on sosiaalisen toimintakyvyn paraneminen ja osallisuuden vahvistaminen. Sosiaalista kuntoutusta toteutetaan moniammatillisin keinoin. Moniammatillisessa tiimissä voi toimia esimerkiksi lääkinnällisen kuntoutuksen sekä ammatillisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen ammattilaisia. Tarvittaessa myös päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä muita tarvittavia palveluita ja tukitoimia. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut, 2019)

Työpajalla sekä kuntouttavassa työtoiminnassa erityisesti huomioitavia seikkoja ovat pitkään jatkuneen työttömyyden seuraukset, mahdolliset oppimishäiriöt sekä mielen-terveys- ja käyttäytymishäiriöt. Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena voi olla esimerkiksi päihdeettömän elämän oppiminen sekä arjen hallinta. Työhön tarvittavien asioiden harjoittelu onnistuu kuntouttavassa työtoiminnassa ja mahdollistaa ryhmän tuen ja täten sosiaalisen toimintakyvyn lisääntymisen. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut, 2019)

3.1 Työpajatoiminta sosiaalisen toimintakyvyn lisääjänä

Sosiaaliseen toimintakykyyn voidaan liittää osallisuuden kokemus, sosiaaliset verkostot sekä sosiaalinen tuki. Kuntoutuksen yhdeksi tavoitteeksi pitäisikin asettaa sosiaalinen toimijuus sekä osallisuus. Toimintakyky ilmenee käytännön tilanteissa toimijuu-tena ja aktiivisuutena, osallisuutena ja elämänhallintana. (Kannasoja 2018, 52.)

Nämä kaikki taidot ovat sellaisia, joita työpajalla pääsee harjoittelemaan ja kehittämään. Työpajalla toimitaan yhdessä, luodaan uusia sosiaalisia kontakteja ja ystävyys-suhteita. Töitä tehdään tarvittaessa kokeneemman neuvontaan ja apuun luottaen. Pajalle on saatu luotua vahva yhteisöllinen toimintaympäristö. Tämä lisää myös osallisuuden kokemusta sekä vähentää sosiaalista eristyneisyyttä. Sosiaalihuoltolaki määrittää, että sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen on sosiaalihuollon keskeinen tavoite (Kannasoja 2018, s 52).

Työpajatoiminnan myötä arjen hallinta usein helpottuu, vuorokausirytmiksi normalisoi-tuu sekä päihteiden käyttö vähenee ja talouden hallinta vahvistuu (Suoknuuti 2013, s. 44).

3.2 Sosiaalinen kuntoutus ja sosiaalinen toimintakyky Vesilahden työpajalla

Työpajalla toimiessa sosiaalinen kuntoutus on myös oleellinen osa toimintaa. Työpajalla sosiaalista kuntoutusta toteutetaan henkilökohtaisen ohjauksen, vertaistuen, yhteisöllisen tuen ja ryhmään kuulumisen keinoin.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena voi olla vuorokausirytmiksi normalisoituminen ja se että pystyy saapumaan paikalle sovittuina päivinä sovittuun aikaan. Toimintaan osallistuminen voi olla aluksi joidenkin kohdalla hyvin rajallista ja tavoitteena on se, että pystyy olemaan läsnä tuon vaaditun neljä tuntia.

Pajalla keskustellaan päihteiden käytöstä ja päihteiden käytön aiheuttamista haitoista hyvin avoimesti, koska päihteiden käyttö on monelle ongelma. Pajalle tuleminen vaatii kuitenkin sen, että päihteiden käyttö on siinä määrin hallinnassa, että pajalle tullaan työkuuntoisena.

Pajalta saa tarvittaessa myös tukea ja ohjausta erilaisten lomakkeiden täyttämiseen sekä tukien hakemiseen. Tätä kautta arjen hallinta paranee ja talouden hallinta vahvistuu.

Pajatoiminta perustuu vertaistukeen ja pajalaiset ohjaavat ja neuvovat toisiaan pajalla tehtävissä töissä. Se että pystyy auttamaan toista auttaa tuntemaan onnistumisen kokemuksia lisää myös sosiaalista toimintakykyä ja parantaa itsetuntoa. Pajalaisilla on monenlaista osaamista ja hiljaista tietoa. Tämän osaamisen ja tiedon hyväksi käyttäminen hyödyntää molempia osapuolia. On palkitsevaa seurata sivusta, mitä kaikkea on tehty ja miten on pystytty auttamaan toista ja toisaalta, miten on uskallettu pyytää apua ja neuvoja töissä, joita ei itse ole osannut.

4 TYÖPAJATOIMINTA

Vuonna 2016 Suomen kunnista noin 90%:sta oli työpaja. Työpajan valmentautujista vuonna 2016 reilu puolet oli alle 29-vuotiaita. Työpajatoimintaa suomessa järjestävät kunnat, yhdistykset ja säätiöt (Työpajayhdistyksen www-sivut, 2019).

Työpajalla työskentely on yhteisöllistä ja tekemisen kautta oppimiseen perustuvaa. Työpajavalmennuksen tavoitteena on parantaa valmiuksia hakeutua opiskelemaan tai töihin (Työpajayhdistyksen www sivut 2019). Työpajalla työskentelyn yhtenä tavoitteena voi olla esimerkiksi ohjauksen avulla oman elämän ongelmien tiedostaminen, näistä vastuun ottaminen sekä ongelmanratkaisujen löytyminen (Saarinen 2015 s19), tai toisaalta pajatoiminnan tavoitteena voi olla erilaisia töiden kokeileminen oman alan löytymisen tueksi. Työpajatoimintaa voidaan myös opinnollistaa, tällä tarkoitetaan työpajatoiminnassa sitä, että aiemmin hankittua osaamista voidaan selvittää tai toisaalta pajalla opittuja taitoja tunnistaa (Työpajayhdistyksen www-sivut, 2019).

Työpajatoiminta on osa sosiaalisen työllistymisen toimialaa, työpajavalmennuksen menetelminä voivat olla esimerkiksi työ- yksilö- tai ryhmävalmennus tai näiden yhdistelmä (Hämäläinen, Palo 2014 s 8, s14). Työpajalla ollaan useimmiten kuntouttavan työtoiminnassa, työkokeilussa tai joskus myös palkkatuella (www.tpy.fi) Työpajalla työn sisältö pystytään pitkälti räätälöimään valmentautujien tarpeiden ja jaksamisen mukaiseksi (Hämäläinen, Palo 2014, s15).

Työpajatoimintaa on järjestetty Suomessa 1980-luvulta lähtien. Aluksi työpajatoiminta oli tarkoitettu vain nuorille. Nykyään työpajatoiminta on levinnyt kattamaan kaikkia ikäluokkia ja toiminta on ammatillistunut ja pystyy toimimaan eri alojen rajapinnoilla ja tarjoamaan asiakkailleen yksilöllisiä valmennuspalveluita (Mylläri 2018, s. 9)

Tässä raportissa käsittelemme tarkemmin kuntouttavan työtoiminnan työpajatoimintaa. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat ovat pääosin kaikki pitkäaikaistyöttömiä, kuten olen aiemmin työssäni kuvannut. Tässä työssä käsiteltävällä työpajalla yritämmekin löytää keinoja pitkäaikaistyöttömyyden syiden ja seurausten käsittelyyn sekä löytää avaimia työttömyyden polulla etenemiseen.

4.1 Työpajatoiminta vesilahden kunnassa

Työpaja on auki maanantaista torstaihin klo 7-11. Aloitamme joka aamun yhteisellä aamukahvella, jonka aikana vaihdamme kuulumiset ja keskustelemme tulevan päivän töistä sekä muista tärkeistä asioista. Yleensä myös työpajapalaverit on ajoitettu heti aamuun. Tämän jälkeen kaikki hajaantuvat sovittuihin töihinsä.

Torstaisin pajalla kokoontuu kuntouttavan työtoiminnan ryhmä, jossa miehet osallistuvat pajan töihin kykyjensä ja kiinnostustensa mukaan. Naisten kanssa kokoamme palapelejä, joista olemme tehneet tauluja pajan seinille. Ryhmän ajatuksena on, että jokainen voi osallistua toimintaan omien kykyjensä mukaan ja pääpaino on keskustelussa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Tavoitteena on ehkäistä ryhmäläisten syrjäytymistä ja lisätä sosiaalisia kontakteja ja sosiaalista toimintakykyä. Tavoitteena on myös, että heille muodostuu tunne ryhmään kuulumisesta ja kokemus osallisuudesta. He saavat tarpeen mukaan henkilökohtaista ohjausta, tarvitsemisessaan asioissa.

Työpajan vahvana toimintaperiaatteena on yhteisöllisyys, joka koskee sekä kuntouttavan työtoiminnan ryhmäläisiä että muitakin pajalla kuntouttavaan työtoimintaan osallistujia. Yhteisöön kuulumisen tunne on merkittävä kasvatuksellinen mahdollisuus. Pajalla pyritään sosiaalipedagogiikan työotteen mukaisesti kasvattamaan yhteisöllisyyttä entisestään (Nivala, Ryynänen 2019, s. 204).

Työpajan viikon katkaisee tiistaisin ja torstaisin kuntosalivuorot, joihin jokainen halukas kunnan kuntouttavan työtoiminnan asiakas saa osallistua. Salilla saa tarvittaessa ohjausta, mutta halutessaan kuntoilla voi myös itsenäisesti.

Vesilahden työllisyyspalvelut järjestetään kokonaisuudessaan työpajan tiloissa, joten tapaan myös monialaisen työllisyyspalveluiden tarpeessa olevat asiakkaat, muut kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat sekä aktivointisuunnitelman tekoon tulevat asiakkaat pajalla. Aktivointisuunnitelmat toteutetaan yhteistyössä TE-toimiston virkailijan kanssa, useimmiten Skypen välityksellä.

4.2 Työpajalaiset

Kaikki pajalaiset osallistuvat toimintaan kuntouttavan työtoiminnan sopimuksella. Työpäivien määrä vaihtelee yhdestä päivästä viikossa, neljään päivään viikossa, yhteensä pajalaisia on vajaa kaksikymmentä, määrä vaihtelee aina jaksojen päättymisten ja uusien aloitusten mukaan. Yli 60-vuotiaiden velvoitetyöllistämistä, kuntouttavana työtoimintana on mahdollista suorittaa myös pajalla. Jatkossa on tarkoituksena myös selvittää sosiaalisen kuntouksen ja yhdyskuntapalveluksen jaksojen suorittamisen mahdollisuutta.

Työpajojen toiminta on useasti suunnattu ilman koulutusta tai työkokemusta oleville nuorille ja aikuisille (Lind ym. 2018, s 294) Vesilahdessa pajalaisten koulutus ja taustat vaihtelevat ja tämä on ollut meille suuri rikkaus ja olemme pystyneet hyödyntämään erilaisia osaamisia ja taitoja laajasti ja toteuttamaan täten monenlaisia projekteja ja jakamaan myös erilaista osaamista muillekin. Ainoa kaikkia yhdistävä tekijä on pitkään jatkunut työttömyys.

5 PEDAGOGISUUS TYÖPAJATOIMINNASSA

Työpajapedagogiikan voidaan ajatella tarkoittavan oppijan edellytysten mukaista, joustavassa ympäristössä tapahtuvaa yhteisöllistä ja suunnitelmallista ohjausta, jonka avulla tuetaan yksilöllistä kasvua osallisuutta sekä osaamisen kehittymistä (osaamiskeskus ULAn www-sivut, 2019)

Pajalla työskentely koetaan mielekkääksi, kun pajalainen tuntee hyötyvänsä pajan toiminnasta. Pajalla työskentely on tekemällä oppimista ja pajatyöskentelyn pedagogisessa mallissa oppiminen riippuu siitä mitä pajalla tehdään, mitä oppija on tehnyt ennen. Pajalla työskentelyn pitää motivoida uuden oppimiseen ja toisaalta poistaa mahdollisia vanhoja oppimisen esteitä. (Hämäläinen, Palo 2014, s 32). Tämän kehittämistyön yhtenä tärkeänä tavoitteena on ollut kehittää Vesilahden kunnan työpajalle mielekästä tekemistä, jonka avulla motivaatio työhön tulemiseen ja lisääntyy sekä uuden oppiminen mahdollistuu.

Työpajoilla käytetään monia erilaisia pedagogiikkoja. Työpajalle tuleekin löytää oma itselle luonteva oppimiskäsitys ja tämä työskentelytapa vaikuttaa myös pajan ohjaajan työtapoihin. Työpajoille tyypillisiä oppimisen keinoja on myös keskinäinen tietojen vaihto. (Hämäläinen, Palo 2014, s 32) Tässä työssä käsittelen tarkemmin sosiaalipedagogiikka ja sitä mitä se tarkoittaa työpajatoiminnassa.

Työpaja toimii oppimisympäristönä usein hyvin sellaisille oppijoille, joille perinteinen oppimisympäristö ei sovi, koska työpajalla oppiminen on omatahtista, toiminnallista ja sosiaalista (Saarinen 2015, s.21). David A Kolb on luonut oppimisen kehän, jossa oppiminen koetaan nelivaiheisena syklinä. Kolbin mukaan uuden toimintatavan luominen vaatii jatkuvaa havainnointia ja reflektointia toiminnasta, Näiden pohjalta voi oppijalle syntyä uusi toimintamalli. (Hämäläinen, Palo 2014, s 26) Omalla työpajallamme pyrimme toteuttamaan ja kehittämään toimintaamme näiden periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on kehittää toimintaa havainnoinnin ja reflektoinnin avulla. Tavoitteena on luoda pajalle ilmapiiri, jossa jokainen uskaltaa kertoa omia havaintojaan työtehtävien onnistumisista ja mielenkiintoisuudesta. Näiden havaintojen avulla on tavoitteena pysyä kehittymään ja luomaan motivoivaa ja kehittävää työpajatoimintaa.

5.1 Sosiaalipedagogiikka ja sen käyttö työpajatoiminnassa

Sosiaalipedagogiikka juontaa juurensa vuodelta 1844 Saksasta, jolloin Karl Mager käytti termiä kuvatessaan yhteiskunnallisten tekijöiden tärkeyttä huomioitaessa kasvatuksen teoriaa ja tutkimusta (Hämäläinen 2018, s.95).

Sosiaalipedagogiikka on suhteellisen tuore käsite Suomessa. Sosiaalipedagogiikka yhdistää kasvatustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen näkökulman. Sosiaalipedagogiikassa ajattelussa asiakas nähdään toimivana yksilönä eikä toiminnan kohteena. (Ranne 2005 s. 14, 16). Sosiaalipedagogien ajattelumallin toimintaperiaatteita ovat itsekasvatuksellisten prosessien vahvistaminen ja tukeminen sekä innostaminen ja voimaantumisen kokemukseen pyrkiminen (Saarinen 2015, S 21).

Sosiaalipedagogiikan keskeisiä käsitteitä ovat arkilähtöisyys, sosiaalinen diagnoosi, yhteisöllisyys, dialogisuus sekä osallisuus (Ranne 2005 s 16). Sosiaalipedagogiikassa ei teoriaa ja käytäntöä ole mahdollista erottaa toisistaan. Sosiaalipedagogiikassa on aina kysymys sekä yksilön että yhteisön välisestä suhteesta sekä toisaalta kasvattajan ja kasvatettavan välisestä suhteesta, oleellista on dialogi kasvattajan ja kasvatettavan välillä. (Kurki 2002, 34)

Työpajatoiminnassa innostuminen ja motivaatio ovat keskeisiä työpajatoiminnan osa-alueita (Saarinen 2014, s 22). Sosiaalipedagogiikan keinoin pystytään tukemaan sosiaalista kehitystä ja kasvua yhteiskunnan jäseneksi. Tavoitteena on löytää keinoja ongelmien tunnistamiseksi sekä korjaamiseksi. Työpajalla keinoina voidaan käyttää valmennettavien rohkaisemista ja tukemista. Tavoitteena itseapu- ja voimaantumiskeinojen löytäminen. (Hämäläinen, Palo 2014, S32) Ryhmädynamiikan hyödyntäminen ja dialogisuus ovat työpajatoiminnassa toimimisen vahvuuksia. Joissain tilanteissa dialogisuuden luominen vaatii erityistä vaivannäköä onnistuakseen. (Saarinen 2014, s 22)

Sosiaalipedagogiikan suuntauksista yhteisöpedagogiikka keskittyy ryhmiin ja yhteisöön, tavoitteena auttaa ihmisiä näkemään mahdollisuutensa vaikuttaa omaan elämäänsä. Sosiokulttuurinen innostaminen auttaa lisäämään aktiivista toimijuutta ja tietoisuutta, aidon toiminnan avulla. (Hämäläinen, Palo 2014, s 33).

Nivala ja Ryytänen jakavat sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan kolmeen eri toimijaan. Nämä ovat tekninen toteuttaja, rinnalla kulkija sekä maailman muuttaja. Näistä suuntauksista tekninen toteuttaja keskittyy tutkimuksiin ja tilastoihin. Keskeistä on erilaisten tutkimusten sekä menetelmien hallinta. Maailman muuttaja on käytännön toimijan rinnalla myös taisteleva tutkija. Hän pyrkii asiakkaiden rinnalla edistämään erilaisista sisäisistä ja ulkoisista pakoista vapautumista, töitä ei tehdä niin kuin on aina ennenkin tehty, vaan pyritään kyseenalaistamaan vanhoja toimintamalleja ja muuttamaan niitä. Rinnalla kulkija tekee työtä asiakkaiden arjessa, koska kokee että toimintaa pystyy kehittämään parhaiten osallistumalla arkityöhön. Työ perustuu dialogiin, yksilöllisiä pedagogisia suhteita rakentavaan toimintaan ja toimii rinnalla kulkijana moninaisissa elämäntilanteissa ja edistävät yhteistä eteenpäin kulkemista. Rinnalla kulkijan toimintamalli on itselleni ominainen ja tätä toimintamallia toteutan työssäni ja avaam myös laajemmin tässä työssä. Jonkin verran työni on pitänyt olla myös maailman muuttajan työtä, koska olen luonut kuntaan uusia toimintamuotoja sekä taistellut yhteiskunnan muovaamien ennakoasenteiden kanssa, kuntouttavaan työtoimintaa liittyen. (Nivala, Ryytänen 2019, s 61-65)

5.2 Yhteisöllisyys ja osallisuus

Hyvin toimiva työpajatoiminta tukee osallistujien yhteisöllisyyttä ja lisää yhteisöön kuuluvuuden tunnetta. Pajatoiminta lisää me henkeä ja samanarvoisuuden tunnetta, yhdessä tekemisen ja yhdessä koettujen onnistumisten kokemusten sekä yhdessä ratkaistujen ongelmien avulla. Tämä auttaa osallisuuden tunnetta, jolloin tunne ulkopuolisuudesta häviää (Louste 2016, s.69). Hyvin toimiva yhteisö rakentuu toiminnan kautta. Yhdessä tekemällä jaetaan yhteisiä unelmia ja tavoitteita paremmasta arjesta (Tereska 2016, s29)

Yhteisöllisyys rakentuu yhdessä toimimisesta ja yhdessä onnistumisen kokemisista sekä myös yhdessä ratkotuista ongelmista. Tähän toimintaan osallistuvat asiakkaat kuin ohjaajatkin. Nämä auttavat asiakasta kasvattamaan omaa sosiaalista pääomaansa. Työyhteisön toimivuuden merkitys on suuri oman kuntoutuksen edistymisessä.

(Louste 2016 s 70) Tekemällä oppiminen ei ole pelkästään tietojen- ja taitojen oppimista, vaan työpajalla oppii samalla myös yhteisössä toimimista ja osallisuutta (Hämäläinen, Palo 2014, s 49).

“Me henki” ja yhteinen huumori lisäävät työmotivaatiota ja lisäävät myös työn mielekkyyttä, tämä sama koskee myös työpajan ohjaajan kanssa toimimista (Louste 2019 s69-70). Keinoja osallisuuden saavuttamiseen ovat, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, yksilöllisyys ja yhdenvertaisuuden tunne (Hämäläinen, Palo 2014 s 49). On myös mahdollista, että yhteisössä kasvaa kielteisiä piirteitä. Yhteisön kielteisiä piirteitä lisäävät negatiivisten tunteiden kuten kateus ja viha, ylläpitäminen ja käsittelemättömyys. Jos negatiivisia tunteita ei pysytä käsittelemään, työmotivaatio vähenee ja halukkuus lähteä töihin katoaa (Hunnakko 2014, s 44).

Sosiaalipedagoginen toiminta on ihmisen kasvun tukemista yhteisön jäsenenä ja näin osallisuuden tunteen lisäämistä. Osallisuuden lisäämiseksi tarvitaan osallistumista ja kuulumista yhteisöön. Osallisuus edellyttää, että osallistuja tuntee tulleensa kuulluksi yhteisössä. Tavoitteena on, että yhteisössä jäsenet tuntevat itsensä tulevansa hyväksytyiksi ja kuulluksi omina itsenään. Näin syntyy tunne haluta kuulua yhteisön jäseneksi ja kuulumisen tunteesta tulee vahva. Yhteisöön kuulumisen tunne on henkilökohtainen. Ympäristöstä voi tuntua, että henkilö ei tunne kuuluvansa yhteisöön ollenkaan, mutta henkilön oma käsitys voi olla aivan toinen. (Nivala, Ryyänen 2019, s 141-142)

5.3 Pedagogisuus ja sosiaalipedagoginen ajattelu Vesilahden työpajalla

Sosiaalipedagoginen toiminta on omasta mielestäni hyvin luonnollinen tapa toimia työpajalla. Nykyistä työpaikkaani edeltävä työpaikka oli vahvasti yhteisöllinen ja oma tapani työskennellä asiakkaiden kanssa on luonnollisesti sosiaalipedagoginen, joten tämä on muodostunut myös luonnolliseksi tavaksi toimia työpajallamme, koska olen pajan ainoa palkattu työntekijä. Sosiaalipedagogiikan työtteen peruskäsitteet dialoginen kohtaaminen, toimijuuden ja oman osallistumisen tukeminen, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja luovuus, teorian ja käytännön yhteenkietoutuneisuus (Nivala, Ryyänen 2019, s190) ovat vahvasti mukana arjessamme.

5.3.1 Dialoginen kohtaaminen

Dialoginen kohtaaminen on yksi työpajamme perusedellytys. Oma tapani tehdä työtäni on kohdata ihminen ihmisenä ja muodostaa oma käsitykseni ihmisestä sen mukaan minkä kuvan hän minulle itsestään antaa, eikä minulle kerrottujen ennakkooajatusten mukaan. Oma ammattitaitoni ei riitä pajan töiden johtamiseen käytännön tasolla, joten käymme keskusteluja pajalaisten kanssa siitä, millaisia töitä voimme ottaa hoidettavaksemme ja miten meille annetut projektit hoidetaan. Näiden keskustelujen myötä olemme oppineet keskustelemaan myös muista kuin töihin liittyvistä asioista. Monien asiakkaiden kanssa pystytäänkin keskustelemaan myös erilaisista ongelmista sekä töissä että arjessa, mutta myös arjen iloista. Tämä edellyttää keskinäistä kunnioitusta välillämme ja tasavertaista kohtaamista. Tällainen työyhteisö vaatii ohjaajalta myös empatiakykyä sekä vahvaa välittämistä asiakkaistaan.

5.3.2 Toimijuuden ja oman osallistumisen tukeminen

Projektin hoitamisen vastuun antaminen jollekin pajalaisella vaatii vahvaa luottamusta välillämme. Minun pitää pystyä luottamaan siihen, että vaikka oma osaamiseni ei riitä projektien toteuttamisena, niin he osaavat ja heidän lupaamansa työt ja projektit valmistuvat. Minun pitää kuitenkin olla vahvasti läsnä tarvittaessa ja aistia ja kuunnella ja luottaa siihen, että projektin vastaava uskaltaa tulla kertomaan minulle, jos projektissa tulee ongelmia.

Minun pitää pystyä tunnistamaan kenelle voi antaa minkäkin laisia töitä hoidettavaksi, jotta vastuusta ei tulisi liian suuri, tai toisaalta työt eivät olisi liian yksinkertaisia. Liian suuren vastuun antaminen voi aiheuttaa epätoivon ja epäonnistumisen tunteita, tai toisaalta liian yksipuoliset työt voivat aiheuttaa turhautumista. Pajatoiminnan tavoitteena on kuitenkin luoda onnistumisen tunteita ja vahvistaa itsetuntoa, eikä toisinpäin. Toisaalta on hyvä pystyä käsittelemään näitä asioita myös kriittisesti ja tukea valmiuksia kohdata myös vastoinkäymisiä.

Pajalla asiat pystytään yleensä käsittelemään ja keskustelemaan yhteisöllisesti ja yhdessä tai tarvittaessa kahdenkeskisissä keskusteluissa. Myös projekteista vastaamattomien pajalaisten projekteihin osallistumista tuetaan, oman osaamisen mukaan. Pienikin osallistuminen tukee osallisuuden ja onnistumisen kokemuksia ja lisää halua osallistua jatkossa. Toisaalta pitää osata myös tunnistaa tilanteet, joissa fyysinen osallistuminen ei ole oikea tapa, vaan osallistuminen läsnä olemalla ja ehkä keskusteluun osallistumalla tuntuu pajalaisesti paremmalta osallistumismuodolta.

5.3.3 Yhteisöllisyys

Toiminta työpajalla on yhteisöllisyyteen perustuvaa. Yhteisöllisyyden tunteen rakentuminen on ollut melko helppoa. Työpaja on remontoitu kuntouttavana työtoimintana ja olemme myös pystyneet vaikuttamaan pajan suunnitteluun vahvasti. Koska paja on remontoitu itse ja pajan remontoinnin aikana monia erilaisia ongelmia on ratkottu ja onnistumisia iloitettu yhdessä. Remontin aikana lähes jokainen on tuonut joitakin työkaluja ja tarvikkeita kotoaan ja me henki on kasvanut hyvin vahvaksi. Pajalla on muodostunut myös ystävyys-suhteita ja monet pajalaiset viettävät myös vapaa aikaansa yhdessä. Olemme hyvin tiivis yhteisö, johon on toisaalta myös helppo uusien tulla mukaan, koska vaikka pajalla on muutamia, jotka ovat olleet koko prosessin ajan mukana, niin pajalaisten keskuudessa on ollut myös koko ajan vaihtuvuutta. Uudet pajalaiset ovat päässeet hyvin mukaan toimintaan ja alkaneet osallistua toimintaan ja keskusteluihin, kukin oman kykynsä ja halunsa mukaan. Jokaista autetaan tarvittaessa ja apua myös uskalletaan melko hyvin kysyä.

Toisaalta pajalla on ollut erilaisia ja eri kokoisia konflikteja, joita on ratkottu pääosin yhdessä. Joskus on jouduttu myös päättämään lopulta ratkaisuun, että työpaja ei ole oikea ratkaisu vaan on etsitty uusi ja paremmin toimivia kuntouttavan työtoiminnan paikka. Joskus on jouduttu myös miettimään, onko kuntouttava työtoiminta oikea palvelu, vai olisiko esimerkiksi päihdekuntoutus parempi vaihtoehto. Kaikkien pitää kuitenkin pystyä tulemaan aamulla pajalle jännittämättä tai pelkäämättä.

5.3.4 Toiminnallisuus ja luovuus

Remontoimme ja pääosin myös suunnittelimme työpajan osana kehittämistyötä. Pajalaiset pystyivät käyttämään osaamistaan ja luovuuttaan monipuolisesti kehittämistyön aikana. Samoin tekemissämme jatkoprojekteissa pajalaiset pystyvät toteuttamaan luovuuttaan ja toiminnallisia kykyjään, koska he toteuttavat projektit itse alusta loppuun ja pystyvät vaikuttamaan projektien etenemiseen suunnittelusta valmistumiseen asti. Kaikki tekemämme projektit korostavat vahvaa yhteistyötä ja yhdessä tekemistä. Valtaosa projekteista on yhteistyökumppaneiden tilaamia, joten pääsemme harjoittelemaan yhteistoimintaa erilaisten toimijoiden kanssa

5.3.5 Käytännön ja teorian yhteys

Reflektiivisyys on oleellinen osa toimintaamme. Käymme yhdessä läpi tekemiämme projekteja ja niiden onnistumisia tai epäonnistumisia. Mietimme, miten olisimme voineet toimia paremmin ja miten toimimme jatkossa vastaavissa tilanteissa. Käymme yhdessä läpi myös onnistumiset ja mietimme myös sitä mitä teimme niin että projekti onnistui niin hyvin. Näin pystymme oppimaan virheistämme ja toisaalta myös toistamaan onnistumiset.

Emme ole varsinaisesti valinneet työpajallemme mitään oppimiskäsitystä vaan sosiaalipedagoginen tapa työskennellä on itselleni luonnollista. Sosiaalipedagogisesta tapa työskennellä on muodostunut käytännön ja oman luontaisen oppimiskäsitykseni mukaan.

Pohjakoulutukseltani olen päihde sekä mielenterveystyöhön suuntautunut lähihoitaja sekä sosiaalipalveluihin ja erityisesti päihdepalveluihin suuntautunut sosionomi, sekä työkokemukseni esimerkiksi päihdekatkolta sekä kaksoisdiagnoosi (päihde- sekä mielenterveysdiagnoosi) asiakkaiden kuntoutuskodista. Sosionomi koulutukseni aikana tein yhteistyössä Suomen punaisen ristin satakunnan piirin kanssa koulutusmateriaalia päihtyneen ja/tai väkivaltaisen henkilön kohtaamisesta ja kävin kouluttamassa ensiapuryhmäläisiä tämän materiaalin pohjalta. Opinnäytetyönäni tutkin tämän materi-

aalin hyödyllisyyttä sekä käyttökelpoisuutta ensiapupäivystyksiin osallistuvien ensiapuryhmäläisten mielestä. Näistä kaikista olen saanut hyödyllistä tietoa ja kokemusta nykyisen työni hoitamiseen.

Työn alkuun kirjoitin Jukka Jalosen lainauksen siitä, miten se, että antaa jotain toiselle antaa jotain myös itselle, toimii vahvana ohjenuorana toiminnassamme.

6 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

6.1 Kehittämistyön kohde

Kehittämistyön kohteena on ollut Vesilahden kunnan kuntouttavan työtoiminnan työpaja toiminnan käynnistäminen.

Työpajan kehittämisestä kuntaan on päätetty kunnanhallituksessa ja asiaa ja siihen liittyviä ongelmia on käsitelty monissa eri asiayhteyksissä organisaation sisällä. Tämän kehittämistyön tulos on tarkoitus esitellä kunnan johdolle.

Tässä opinnäytetyössä työpajan käynnistämistä tarkastellaan autoetnografisesta näkökulmasta. Autoetnografian keskeisenä lähtökohtana on tutkijan omat kokemukset ja itsehavainnointi ensisijaisena tiedonlähteenä ja omasta kokemuksesta raportointi. Oleellista on kokemusten sijoittaminen niiden sosiaaliseen ja kulttuuriseen taustaan, joiden avulla pyritään ymmärtämään esimerkiksi kulttuuria, elämäntapaa tai tapahtumaan (Rissanen 15-17, 2015).

Autoetnografinen tutkimus tarjoaa välineitä sellaisen aiheen tutkimiseen, mitä on vaikea tutkia mittaamalla tai haastatteleamalla. Autoetnografiassa yhdistyvät usein omaelämäkerrallinen, narratiivinen ja toimintatutkimus. Tutkija on osa yhteisöä ja hänen kokemuksensa rinnastuvat yhteisön kokemuksiin. Autoetnografisessa tutkimuksessa tutkijan näkökulma avataan julkiseksi ja se kulkee rinnakkain muiden näkökulmien kanssa, jolloin voidaan saada laajempi kuva tapahtumista. (Santalahti 2015, s22)

Tämän kehittämistyön tarkoituksena on ollut toimintatutkimuksen keinoin kehittää asiakkaiden tarpeisiin vastaava, toimiva työpaja. Kehittämistyön aikana on ollut tavoitteena luoda Vesilahden kuntaan työpaja, testata erilaisia toimintoja ja tästä työstä saatujen tulosten perusteella, luoda työpajalle pysyvää, mielekästä ja tavoitteellista tekemistä, joka auttaa asiakkaita eteenpäin työllistymisen polulla. Nämä tavoitteet täyttävän toiminnan avulla pystymme aktivoimaan pajalle enenemässä määrin kuntouttavan työtoiminnan tarpeessa olevia työttömiä.

Kehittämistyötä lähdettiin suunnittelemaan ja toteuttamaan yhdessä kunnan eri toimijoiden, yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden kanssa, mutta viimekädessä kehittämistyö ja sen eteneminen ovat olleet vastuullani.

Tämä on kuntaan uutta toimintaa ja uusi palvelu pitkäaikaistyöttömille, josta myös kunta hyötyy työmarkkinatukikulujen vähenemisenä ja toisaalta kuntalaisten mahdollisten työttömyyteen liittyvien välillisten kustannusten vähenemisenä ja osana kuntalaisten hyvinvoinnin lisääntymisenä.

6.2 Kehittämistyön tavoite

Kehittämistyön tavoitteena oli käynnistää kunnassa työpajatoiminta ja kehittää yhdessä asiakkaiden sekä yhteistyökumppaneiden kanssa työpajalle sekä pajalaisia että kuntalaisia palvelevaa toimintaa. Näiden palvelujen tarkoituksena on pystyä auttamaan palvelutarpeen mukaisesti työttömiä kuntalaisia ylläpitämään ja parantamaan työ- ja toimintakykyään. Tavoitteena on pystyä tukemaan etenemistä työllisyyden po-

lulla sekä täten ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyteen liittyviä liitännäisongelmia esimerkiksi syrjäytymistä ja päihdeongelmia. Tarkoituksena oli kehittää myös työpajan palveluita niin että myös muut kuntalaiset pystyvät hyötymään työpajan toiminnoista.

Yhtenä kehittämistyön tavoitteena on myös muuttaa asenteita kuntouttavaa työtoimintaa ja kuntouttavan työtoiminnan työpajatoimintaa kohtaan. Tällä hetkellä asenteet kuntouttavaa työtoimintaa kohtaan eivät ole yhteiskunnassa kovin positiivisia ja tavoitteena onkin pystyä näyttämään projektin avulla minkälaisia työtehtäviä, pystymme tekemään. Tätä kautta tarkoituksena on saada itsellemme lisää töitä ja luottamusta siihen, että pystymme suoriutumaan annetuista työtehtävistä, annetussa määräajassa.

6.3 Kehittämistarve ja sen tausta

Työttömille ei ole ollut Vesilahden kunnassa työpajaa ja kuntouttava työtoiminta on toteutunut kunnan eri yksiköissä sekä yhdistyksissä. Näistä ei kuitenkaan löydy jokaiselle kuntouttavan työtoiminnan tarpeessa olevalle kuntalaiselle palvelutarpeen mukaista toimintaa, joten tarpeeksi nousi perustaa kuntaan työpaja, jossa voitaisiin toteuttaa pajatoiminnan tarpeessa matalankin kynnyksen toimintaa. Kunta antoi tätä käyttöä varten tyhjillään olleen vanhan paloaseman, josta remontoitiin kehittämistyön aikana, kuntouttavana työtoimintana tila työpajakäyttöä varten. Tilassa on yläkerrassa ollut asuin huoneisto, jossa on kaksi huonetta ja keittiö. Toiseen huoneesta on remontoitu työllisyyskoordinaattorin työhuone ja toiseen huoneeseen taukahuone, jossa pidämme pajan palaverit. Alakerrassa on ollut kahden paloauton talli sekä sauna ja tekninen tila. Tänne remontoitiin työpaja tilat sekä wc-tilat.

Kun työttömälle on maksettu työmarkkinatukea 300 päivää, siirtyy 50% maksetusta tuesta kotikunnan maksettavaksi. Kun tukea on maksettu 1000 päivää, nousee maksuosuus 70 prosenttiin. Kun työtön pystytään aktivoimaan esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan siirtyvät nämä kulut pois kunnan vastuulta ja lisäksi kunnalle korvataan 10.09 euroa/toteutunut toimintapäivä. Kunta hyötyy täten kehittämistyöstä maksuosuuksien vähenemisenä, kun entistä useampi pitkäaikaistyötön kuntalainen pystytään aktivoimaan kuntouttavaan työtoimintaan. Tämä lisää välillisesti myös kuntalaisten hyvinvointia edellä mainituin keinoin.

7 KEHITTÄMISTYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT

Kehittämistyötä toteutettiin toimintatutkimuksena ja kehittämistyössä käynnistämisvaiheessa käytettiin kokeilutoiminnan keinoja.

7.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimus ei ole varsinainen tutkimus olleenkaan, vaan lähinnä lähestymistapa, jolla yhdistetään käytännön kehittämistyö ja tutkimus (Heikkinen 2015, 204). Toimintatutkimus on saanut alkunsa 1940-luvulla Yhdysvalloista. Kurt Lewin oli ensimmäinen, joka käytti action research termiä. Hänen tutkimukselleen oli tyypillistä ryhmässä toimiminen ja yhteisvastuulliseen kehittämiseen pyrkiminen. Toimintatutkimusta kuvaavia piirteitä ovat demokraattisuus, osallistuminen ja yhtäaikainen vaikuttaminen sekä tieteen kehittämiseen että sosiaaliseen muutokseen. (Suojanen 1998)

Toimintatutkimuksen kaksi keskeistä tavoitetta ovat toiminnan kehittäminen ja ongelmalliseksi koettuun toimintatilanteeseen vaikuttaminen. Tutkimus pyrkii vaikuttamaan pääasiassa käytännön toimintojen kehittämiseen, osallistujien toimintojensa ymmärtämiskyvyn lisääntymiseen ja itse toiminnan kehittämiseen. (Suojanen 1998) Toimintatutkimus ei ole tutkimusta toiminnasta vaan tutkimusta tehdään toiminnan sisällä, jotta toimintaa saataisiin kehitettyä (Heikkinen 2015, 205).

Toimintatutkimuksena voidaan ajatella tutkimusta, joka tarkoittaa yhteistyönä kehitettyä sosiaalista kohdetta, ryhmän toimintaa, hanketta tai tuotetta. Tutkimukselle on ominaista, että se etenee suunnittelu – toiminta – reflektointi sykleinä. Ominaista on, että tutkimuksen osallistujat osallistuvat kaikkiin prosessiin vaiheisiin ja tutkimuksen kulkua raportoidaan. Raportin avulla voidaan reflektoida toimintaa ja täten käytännön toimintaa voidaan ymmärtää paremmin ja kehittää eteenpäin. Raportoinnin avulla tutkimusta pystytään myös arvioimaan luotettavammin. (Suojanen 1998) Reflektion yhteydessä ihminen etäännyttää itsestään ja katsoo omaa toimintatapaansa ja ajatteluaan uudesta näkökulmasta samalla tarkastellen omia toimintatapojaan ja ajatteluaan. (Heikkinen 2015, 211).

7.2 Kokeilutoiminta

Kokeilua terminä määriteltäessä, ajatellaan toimintaa, jonka tarkoituksena on tuottaa kehitettävään ideaan liittyvää uutta tietoa. Tämä toteutetaan testaamalla uutta tapaa toimia käytännössä, aidossa ympäristössä, aitojen toimijoiden avulla. (Saari, Hyytinen ym s 9, 2018). Kokeilutoiminta ja Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri -kärkihanke olivat Sipilän hallituksen (2015-2019) tavoitteita. Hallituksen tavoitteena oli luoda Suomesta maailman paras innovaatio ja kokeilu ympäristö vuoteen 2025 mennessä. Kokeilujen avulla voidaan paitsi vahvistaa omatoimisuutta sekä osallistumista. Kokeilut ovat luoneet myös tietopohjaa päätöksenteon tueksi (Valtioneuvoston www-sivut, 2019)

Kokeilujen toteuttaminen on mahdollista eri tasoilla. Strategisilla kokeiluilla haetaan vastauksia hallituksen tasoisiin tarpeisiin ja tuloksilla oletetaan olevan laajaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Temaattisilla kokeilukokonaisuuksilla, jotka nivoutuvat tietyn aihepiirin ympärille, etsitään toimialalle ja aihepiirille uusia innovatiivisia ratkaisuja. Ruohonjuuritason kokeiluilla etsitään nopeita ratkaisuja ja näiden vaikutukset ovat erityisesti osallisuuden ja demokratian vahvistamisessa. Näissä voidaan tuoda yhteisten ongelmien ratkaisuun, erityisesti kokeilijoiden osaamisen mukaan. Omassa kokeilussamme oli pääasiassa ruohonjuuritason kokeilusta kysymys, jossa pystyimme hyödyntämään kokeiluun osallistujien osaamista monipuolisesti. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www - sivut, 2019).

Kokeiluja voidaan toteuttaa monissa erilaisissa organisaatioissa ja vaikka yksityishenkilöiden toimesta. Kokeilukulttuuri haastaa vanhoja tapoja toimia. Kokeilut tarvitsevat myös tukijoita onnistuakseen. (Terveyden ja hyvinvointi laitoksen www- sivut, 2019)

Kokeilun tavoitteena on saada tietoa eri toimintamallien ja muutosten hyödyllisyydestä sekä vaikutuksista ennen niiden pysyvää käyttöönottoa. Kokeilun tulokset voivat olla myönteisiä, neutraaleja tai kielteisiä (Saari, Hyytinen ym s 9, 2018).

Kokeiluna toteutetun kehittämistyön vahvuutena voidaan pitää sitä, että erilaisia ratkaisuja voidaan testata yhdessä aidossa toimintaympäristössä. Näin toteutetut ratkaisut tiedetään toimiviksi ja kehitetylle toiminnalle on helpompaa saada laajempaa hyväk-

syntää. Kokeilun avulla kehittämistyön pystyy pilkkomaan pienempiin osiin. Näin toimimalla, kokeileminen on tehokasta ja ratkaisut ovat nopeita ja mahdolliset virheet ovat myös helposti korjattavissa (Valtioneuvoston www-sivut, 2019).

8 KEHITTÄMISTYÖ

Kehittämistyön vaiheiksi muodostuivat: suunnitteluvaihe, käynnistämisen vaihe sekä vaikiintumisvaihe. Kehittämistyö toteutettiin jatkuvana prosessina, jossa kehittämistyön tuloksia asetettiin yhä uudelleen arvioitavaksi. Arvioinnin aikana kehittämistyötä täsmennettiin ja toteutusta mietittiin tarvittaessa uudelleen. Syklisesti etenevä toimintatutkimus on sopiva malli kehittämistyölle, koska siinä voidaan vaikuttaa ja näin tämentää kehittämistyötä projektin aikana. Projektissa haluttiin korostaa yhteistoiminnallisuutta, yhteisöllisyyttä ja yhteistä reflektiivistä oppimista.

8.1 Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheen tavoitteena oli vakuuttaa kunta työpajan tarpeellisuudesta. Tämän jälkeen tärkeänä tavoitteena oli rakentaa työpaja, joka mahdollistaa puitteet, sosiaalista toimintakykyä kohentavalle toiminnalle toiminnalle, raportissa aiemmin kuvatuin sosiaalipedagogisin keinoin. Tavoitteena oli myös löytää yhteistyökumppaneita, joiden avulla työpajatoimintaa voidaan kehittää entistä laajemmin sekä pajalaisia, yhteistyökumppaneita sekä kuntalaisia palvelevaksi.

Aloittaessani kuntouttavan työtoiminnan ohjaajana työt Vesilahden kunnassa, kunnassa kokoontui jo kuntouttavan työtoiminnan ryhmä, kunnan paloaseman kokoushuoneessa. Kokoushuone oli kuitenkin monen muunkin toimijan käytössä ja tilaan oli todella hankala keksiä toimintaa, joka vastaisi kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden tarpeisiin. Aloimme siis etsiä kunnasta omaa tilaa, josta voisimme tehdä itsellemme paremmin tarpeitamme vastaavan.

Aloitin keskustelun kunnan johdon kanssa ja erinäisten vaiheiden jälkeen saimme käyttöömmme kunnan tyhjillään olleen vanhan paloaseman. Alun perin ajatuksena oli, että teemme tilan yläkerrassa olleeseen asuntoon vain pintaremontin kuntouttavan työtoiminnan ryhmän omana toimintana. Jonka jälkeen ryhmä voisi kokoontua siellä.

Kunnan rakennusmestarin kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen lopputuloksena oli, että tilaan tehdään täysremontti, niin että tilaan voidaan remontoida toimivat työpajatilat. Alun perin tarkoituksena oli, että tilaan voitaisiin perustaa työpaja sekä nuorille että pitkäaikaistyöttömille. Arvioinnin jälkeen kävi kuitenkin ilmi, ettei nuorille kannata kuntaan perustaa omaa työpajaa, koska kunnassa ei juurikaan ole nuoria, jotka pajatoiminnasta hyötyisivät. Päätettiinkin että yhteistyö Lempäälän Starttipajan kanssa on toimivampi vaihtoehto.

Kunnan teknisellä toimella oli kuntouttavassa työtoiminnassa muutama remontointi taitoinen ammattilainen ja he siirtyivät tekemään remonttia tulevalle työpajalle ryhmäläisten lisäksi. Kunnan rakennusmestari teki pajalle alustavat suunnitelmat, joiden pohjalta remontti pystyttiin aloittamaan.

Aloitimme pajan remontin kuntouttavan työtoiminnan voimin, minun vastatessani projektista. Minulla ei ole minkäänlaista tämän alan koulutusta, vaan kaikki osaamiseni remontointiin liittyen olen saanut omien tekemieni remonttien kautta. Jouduin siis heti alussa luottamaan asiakkaitteni ammattitaitoon ja osaamiseen. Olemme käyneet alusta asti keskusteluja pajalaisten kesken, jotta remonttia on saatu etenemään. Tämän avulla pajalle on muodostunut heti alusta asti keskusteleva ilmapiiri.

Kaikki ovat osallistuneet työhön omien taitojen ja oman osaamisen mukaan myös tarvittaessa toisia neuvoen ja auttaen. Tarvittaessa olen myös itse osallistunut käytännön töihin. Tällä keinolla työmotivaatio myös muiden kohdalla on monesti lisääntynyt. Olen ollut onnellisessa asemassa, siinä että pajalaisissa on ollut mukana koulutettuja ammattilaisia ja heidän osaamisensa avulla remontti on saatu edistymään ja lopulta valmiiksi. Pajalaisten määrää pystyttiin myös vähitellen lisäämään remontin ja työtehtävien edetessä.

Pajalaisten määrän kasvu toi mukanaan myös ongelmia. Paja aukeaa seitsemältä aamulla ja tämä oli monelle kovin vaikea asia. Pitkään työttömänä ollessa vuorokausirytmistä helposti sekoaa ja ennen seitsemää herääminen on kovin vaikeaa. Myös asenne kuntouttavaa työtoimintaa ja kuntouttavassa työtoiminnassa tehtäviä töitä kohtaan oli monelle kielteinen. Välillä tuntui, että tarjottuihin töihin piti ihan periaatteessa suhtautua kielteisesti eikä mikään tarjottu työ ollut sopiva tehtäväksi. Tässä olivat välillä omakin jaksaminen ja motivoimiskeinot koetuksella. Asiassa ei auttanut se, että remontissa tarvittavien materiaalien saaminen oli välillä vaikeaa. Näistä ongelmista päästiinkin kuitenkin vähitellen eteenpäin. Oma osallistumiseni käytännön töihin ja välillä ikävimpien töiden tekeminen itse sai osaltaan myös asenteita muuttumaan. Asiakkaiden toimintakyky ja työmotivaatio lisääntyivät vähitellen. Samalla yleinen negatiivinen asenne pystyttiin vähitellen muuttamaan positiiviseksi asioista keskustelemalla vähitellen avoimemmin ja avoimemmin.

Remontin aikana yhdessä ratkaistujen ongelmien myötä me-henki ja yhteisöllisyyden tunne kasvoivat vahvoiksi. Ongelmista on opittu puhumaan avoimesti ja etsimään niihin ratkaisuja yhdessä. Tämän seurauksena poissaolot ovat vähentyneet, kun enää jäädä niin helposti pois töistä, vaan ongelmat osataan käsitellä ja keskustella paremmin työaikana. Sosiaalinen toimintakyky on monien kohdalla kasvanut ja uusia keinoja kohdata ongelmia ja vastoinkäymisiä on löytynyt. Kokeneemmat ovat oppineet auttamaan heikommin osaavia. Kaikille on pystytty luomaan onnistumisen kokemuksia ja jokainen halukas on päässyt osallistumaan töihin haluamallaan tavalla. Saamani palautteen mukaan, työpäivät kuluivat nopeammin, kun tekeminen on mielekästä ja toisaalta asenne tekemiseen ja sosiaalinen toimintakyky ovat parantuneet.

Oma roolini projektista vastaavana helpottui projektin edetessä. Vaikka pajan työntekijät ovat osittain vaihtuneet remontin aikana, uudet pajalaiset on otettu hyvin vastaan ja he ovat saaneet osallistua toimintaan omien kykyjensä mukaan. Toki konflikteja on ollut ja muutama jakso on jouduttu keskeyttämään, koska toiminta pajalla ei vaan ole onnistunut. Näistä asioista on pystytty keskustelemaan yhteisöllisesti ja kaikkien mielipiteitä kuunnellen. Pajalaiset ovat kaikki kuitenkin pitkäaikaistyöttömiä kukin omista syistään ja esimerkiksi päihdeongelmat ja erilaiset terveysongelmat sekä niiden kanssa toimiminen ovat työn arkipäivää ja aiheuttavat välillä pajalla tiukkojakin tilanteita ja itselleni haasteita.

Koko suunnitteluvaiheen pidimme arviointi palavereja työn etenemisestä ja siitä miten seuraavaksi edetään ja mitä tämä vaatii sekä kunnan osalta että pajalaisilta. Eniten turhautumista aiheutti materiaalin ja tarvittavien työkalujen saamisen vaikeudet ja täten remontin etenemisen hitaus. Toisaalta tyytyväisiä oltiin siihen, että työt saatiin kuitenkin tehtyä itse ja ilmapiiri oli avoin ja keskusteleva koko ajan. Sosiaalisen toimintakyvyn lisääntyminen on ollut pajalla alusta asti huomattavaa. Pajalle tullaan ajoissa ja omista asioista ja ongelmista uskalletaan puhua ja näihin myös uskalletaan pyytää tarvittaessa apua.

8.2 Yhteistyökumppanit

Remontin alusta asti oli selvää, että tarvitsemme yhteistyökumppaneita, jotta pystymme kehittämään mahdollisimman monia palvelevaa toimintaa. Yhteistyökumppaneinamme ovat olleet lähes alusta asti Vesilahden seurakunta sekä Lempäälän - Vesilahden työttömien yhdistys. Molemmilla toimijoilla on ollut jo ennen työpaja yhteistyötä asiakkaita kuntouttavan työtoiminnan kautta ja yhteistyötä on ollut nyt helppo monipuolistaa pajan toiminnan kautta.

Työpaja sijaitsee kirkon ja seurakuntatalon naapurissa, joten yhteistyön aloittaminen on ollut hyvin helppoa ja luonnollista. Seurakunnalle teimme jo remontin aikana ennen kehittämisprojektia erilaisia töitä. Suunnittelimme ja toteutimme kastepuun kirkkoon sekä rakensimme kirkon pihaan seimi kuvaelmaa varten "tallin", sekä olemme toteuttaneet muitakin vastaavia projekteja.

Työttömien yhdistyksen kanssa meillä on ollut jo aiemmin suunnitteilla erilaisia yhteistyöprojekteja mutta nämä ovat käytännössä toteutuneet vasta nyt kehittämistyön aikana.

Suunnitteluvaiheen aikana, remontin loppuvaiheessa aloimme tosissamme suunnitella mitä haluamme jatkossa pajalla tehdä. Mietimme mikä olisi sellaista toimintaa, joka tukisi asiakkaiden toimintakyvyn paranemista ja keräsimme ensin ideoita yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden toiveiden mukaisista töistä ja palveluista, erilaisissa aivoriissä.

Pidimme ensin palaverin työttömien yhdistyksen johtohenkilöiden kanssa ja ideoimme yhdessä mikä voisi olla sellaista toimintaa, mitä voisimme yhteistyössä tehdä niin että se palvelisi meitä molempia. Työttömien yhdisty on Lempäälän ja Vesilahden yhteinen yhdistys ja heille on esitetty toiveita siitä, että toimintaa voitaisiin laajentaa myös Vesilahteen. Meiltä palaveriin osallistui minun lisäksi muutama pidempään pajalla kuntouttavaan työtoiminaan osallistunut pajalainen. Palaverissa jokaisen oli mahdollista esittää omia ideoitaan ja näkemyksiään tulevasta toiminnasta. Mitä toimintaa voisi olla kenenkin näkökulmasta, mitä toiveita tulevalle yhteistyölle olisi ja miten tämä toiminta palvelisi parhaiten kaikkien osapuolten tarpeita.

Seurakunnan kanssa pidimme vastaavan ideointi tapaamisen, seurakuntamestarin sekä diakonin kanssa. Heillä oli monia ideoita ja toiveita meidän suuntaamme, joiden toteuttamismahdollisuuksia ja aikataulutuksia mietimme yhdessä.

Näiden tapaamisten jälkeen oli helppo aloittaa kehittämisvaiheen toteuttaminen käytännössä ja toteutuneiden projektien jälkeen miettiä, oliko tämä sellainen työ, jollaisia voidaan tehdä jatkossakin, vai oliko projekti sellainen, että vastaavia töitä ei ole jostain syystä mahdollista tai järkevää jatkaa.

Kunnan kanssa meillä ei ollut ideointi tapaamista/aivoriittä vaan heiltä ensimmäinen projekti tuli elinvoimajohtajan yhteydenoton kautta. Hän oli osallistunut kesän toritapahtumia koskevaan palaveriin, jossa oli tullut puheeksi, kuntalaisten toimesta, josko voisimme kunnan molemmille toreille kunnostaa, huonossa kunnossa olevia penkkejä.

8.3 Käynnistämisvaihe

Käynnistämisvaiheen tavoitteena oli kokeilla erilaisia yhteistyökumppaneilta saatuja projekteja ja testata niiden toimivuutta työpajallamme. Tavoitteena oli kerätä pajalaisten palautetta erilaisesta tehtävistä ja analysoida palautteita niin että osaamme jatkossa sanoa, mikä on parhaiten ja monipuolisimmin sekä pajalaisia että yhteistyökumppaneita palvelevaa toimintaa.

Kokeilimme erilaisia töitä ja työskentelytapoja, jaoimme vastuita uusilla tavoilla ja testasimme myös vertaisohjauksen toimivuutta ja kuntouttavan työtoiminnan osallistujien kyvykkyyttä tähän.

Kehittämistyö eteni suunnitteluvaiheesta varsinaisen pajatoiminnan käynnistämisvaiheeseen toimintatutkimuksen syklien mukaan kehittämisen, reflektoinnin ja jatkokehittämisen mallilla. Tästä kehittämistyöstä pidettiin reflektiopäiväkirjaa, jonka avulla työn tuloksia oli helppo seurata. Reflektiopäiväkirjojen sisältöä ja pajalaisten kommentteja en avaa tässä työssä tarkemmin yksityisyyden suojan turvaamiseksi.

Työpajan henkilöstö on pieni ja organisaatio kevyt, joten pystymme reagoimaan nopeasti erilaisiin tuloksiin. Tärkeimpänä oli löytää mahdollisimman monelle työpajan asiakkaalle omaa toimintakykyä vastaavia tehtäviä jo tutkimuksen aikana, jolloin työmotivaatio pysyi hyvänä ja kiinnostus osallistua kuntouttavaan työtoimintaan kasvoi.

Aloitimme työpajan käynnistämisvaiheen seurakunnan tilaamalla, seurakuntatalon pöytien kunnostamisella. Hioimme ja lakkasimme yli 20 pöytää. Seurakuntatalo sijaitsee aivan naapurissamme, niin oli helppoa hakea pöytiä vähitellen kunnostettaviksi ja näin tilan toiminnot pystyttiin toteuttamaan normaalisti, kun pöydät olivat lähes kaikki kuitenkin käytettävissä.

Seurakunta oli oikein tyytyväinen tekemäämme työhön ja työ oli meillekin helppo toteuttaa, koska työssä ei ollut tiukkoja aikatauluja ja työtä saatiin tehdä oman tahdin ja pajalaisten motivaation ja läsnäolevan osallistujajoukon mukaan. Pajalaisilta saatu pa-

laute oli hyvää ja he kokivat, että tällaiset projektit ovat jatkossakin hyviä. Ennen projektin alkua työ aiheutti jonkin verran jännitystä, koska oikein kenelläkään ei ollut kokemusta vastaavasta työstä.

Työttömien yhdistyksen kanssa sovittu kierrätystavaran vastaanotto aloitettiin seuraavaksi, pajan aukioloaikoina. Tämä vaati pieniä uudelleen järjestelyitä pajan tiloissa, että saimme tilaa tuleville kierrätystavaroille. Työttömien yhdistyksen kanssa sovittiin, että he noutavat tavarat pajalta, meidän ilmoituksemme mukaan, heidän pisteisiinsä myytäväksi. Vesilahdesta oli tähän asti puuttunut kierrätystavaran vastaanotto, ja näin saimme perustettua kuntalaisille uuden palvelun, joka otettiin sekä kuntalaisten että pajalaisten toimesta myönteisesti vastaan. Suurempia kommentteja tämä palvelu ei pajalaisten keskuudessa aiheuttanut. Vaikka palvelu on uusi kuntalaisille, tämä ei aiheuta pajalla juurikaan työhön muutoksia ja otettiinkin vastaan kovin neutraalina asiana.

Seuraavaksi saimme kunnalta projektiksi kunnostaa lähes 30 kpl vanhoja huonokuntoisia puistonpenkkejä, kunnan toreille ja muutenkin kuntalaisten käytettäväksi. Kunnan kanssa meillä ei ollut ideointi tapaamista/aivoriittä vaan heiltä ensimmäinen projekti tuli elinvoimajohtajan yhteydenotosta. Hän oli osallistunut kesän toritapahtumia koskevaan palaveriin, jossa oli tullut puheeksi, kuntalaisten toimesta, että me voisimme toteuttaa projektin.

Tämän projektin vaikutus oli erityisen positiivinen, koska kunnan ja kuntalaisten arvostus pajan töitä kohtaan ei ole aina ollut kovin korkea. Tämä projekti vaikutti positiivisesti työmotivaatioon ja nosti arvostuksen tunnetta, joka lisää toimintakykyä ja tuottaa onnistumisen kokemuksia.

Projektin alun aikataulu oli hyvin tiukka ja ensimmäiset yhdeksän kappaletta penkkejä piti kunnostaa, rungot maalata uudestaan, puuosat öljytä sekä tehdä pohja työt, muutamassa päivässä. Tässä kohtaa pääsin itsekkin osallistumaan projektiin, mutta penkit saatiin kuitenkin ajoissa valmiiksi ja loputkin kunnostettua valmiiksi ajallaan.

Tuntui että tämä projekti aiheutti aluksi ehkä eniten negatiivista palautetta ja negatiivisia tunteita pajalaisten keskuudessa, eniten tiukan aikataulunsa vuoksi. Tiukka aikataulu aiheutti jonkin verran epäonnistumisen pelkoa ja koska projektin tilaaja oli kunta ja kuntalaiset, niin tämä aiheutti ehkä vielä lisää stressiä.

Onnistuneesta projektista lähti liikkeelle kuitenkin yhteistyö myös kunnan kanssa. Saimme maalattavaksi metallisen lipputangon, joka oli päässyt pahasti ruostumaan ja rumensi ympäristöään. Tämän maalaamalla saimme kunnan ilmettä parannettua. Tangon maalaaminen vaati hieman ennakkosuunnittelelua, koska tanko oli kuusi metriä pitkä ja tanko piti kaataa keskelle parkkipaikkaa ja toteuttaa mahdollisimman nopealla aikataululla, jotta se häiritseisi mahdollisimman vähän julkisen kiinteistön käyttöä.

Tämän projektin varsinainen toteutus ei vienyt aikaa kuin pari päivää mutta suunnittelu ja oikeiden ja osaavien ihmisten löytäminen toteuttamaan työtä teetti töitä ja aiheutti jonkin verran negatiivisia tunteita ja jännitystä, koska maalausprojekti tapahtui julkisella paikalla, yleisön silmien alla. Projekti onnistui kuitenkin lopulta hienosti ja maalarit saivat positiivista palautetta työstään.

Maalasimme myös seurakuntatalon eteisen sekä kunnanhallituksen kokoushuoneen.

Varsinkin kunnanhallituksen kokoushuoneen maalaus otettiin pajalaisten keskuudessa vastaan ylpeydellä. Tuntui että aiemmin koettu arvostuksen puute on hävinnyt ja tavoitteena ollut arvostus osaamistamme ja pystyvyyttämme kohtaan on noussut toivomallemme tasolle kunnassa.

Seurakunta antoi meille kunnostettavaksi myös ruumiskärryinsä sekä kirkon invaluiskan. Varsinkin ruumiskärryn kunnostus otettiin vastaan mielenkiintoisena ja erilaisena projektina.

Uutena yhteistyönä työttömien yhdistyksen kanssa aloimme saada lahjoituksena kauppoista, parasta ennen tuotteita, joita jaamme kuntalaisille, pajan aukioloaikoina.

Parasta ennen tuotteiden haku otettiin positiivisesti vastaan ja vastuhenkilö tälle toiminnalle löytyi helposti. Pajalaiset noutavat ja lajittelevat tuotteet esille ja tästä toiminnasta saatu palaute on ollut hyvää sekä pajalaisten että kuntalaisten keskuudessa.

Työttömien yhdistys toimittaa meille myös puuhuonekaluja myyntikuntoon kunnostettaviksi. He toimittavat kunnostus materiaalit ja vievät huonekalut sitten kunnostuksen jälkeen itselleen taas myytäväksi.

Yhteistyökumppaneilta ja kunnalta tulleiden projektien lisäksi viimeistelimme muiden töiden ohella pajan remonttia sekä teimme seurakunnalle aiemmin tehtyyn kastepuuhun lisää sydämiä, joihin kirjoitetaan kunnassa kastettujen lasten nimiä. Teimme myös pajan pihaan roskakatoksen, joita valmistamme jatkossa myös myyntiin. Myytäväksi on jatkossa tarkoitus valmistaa asiakkaiden tilausten perusteella myös muita puusta tehtyjä tuotteita, kuten ilmalämpöpumpun suoja.

Kokeilimme erilaisia töitä ja työskentelytapoja, jaoimme vastuita uusilla tavoilla ja testasimme myös vertaisohjauksen toimivuutta ja kuntouttavan työtoiminnan osallistujien kyvykkyyttä tähän.

Jatkossa onkin tarkoitus jatkaa tätä toimintatapaa, koska kartoitin pajalaisten toiveita myös siitä, haluavatko he, että pajalle palkattaisiin työvalmentaja, joka vastaisi projekteista. Tätä ei kuitenkaan haluttu, vaan nykyistä tapaa toimia haluttiin jatkaa siten, että minä vastaan projekteista kokonaisuudessaan ja valitsen pajalaisten keskuudesta aina yhden projektista vastaavan, jonka kanssa yhdessä sovimme tarkemmin projektista ja joka vastaa työn valmistumisesta ja raportoi työn etenemisestä minulle ja kertoo ilmenneistä ongelmista, joita ratkomme yhdessä.

Tässä vaiheessa emme päässeet aivan vapaasti valitsemaan tehtäviämme, koska resurssien puutteen vuoksi teimme yhteistyökumppaneiden ehdottamia töitä. Kehittämistyön tuloksena laadittiin myös lyhyt suunnitelma kunnan johdolle, jonka avulla kuvasimme toimintaamme ja selvitimme tarvitsemiamme materiaaleja ja tarvikkeita.

Työn etenemistä arvioitiin koko käynnistämävaiheen ajan havainnoimalla asiakkaiden reaktioita ja kommentteja heille annettuihin työtehtäviin sekä kerättiin asioista myös palautetta yhteistyökumppaneilta.

Kehittämistyötä arvioitiin koko ajan havainnoimalla asiakkaiden reaktioita ja kommentteja heille annettuihin työtehtäviin sekä kerättiin asioista myös palautetta yhteistyökumppaneilta.

Pajalla on hyvin avoin keskustelemisen kulttuuri ja palautetta tuli koko ajan töiden lomassa. Osa projekteista oli mieleisempiä kuin toiset, mutta jokainen työ saatiin suoritettua kunnialla loppuun määräaikojen puitteissa.

Työn lomassa pajan kehittämistä suunnitellessani ja pajalaisten toiveita kartoittaessani, käytimme esimerkiksi tulevaisuuden muistelun keinoja, jonka avulla pystyimme siirtymään tulevaisuuteen ja miettimään sitä, että minkälainen olisi sellainen työpaja, jonne aamulla tulisi mielellään ja mitä sinne tulisi tekemään. Samalla mietimme myös yhteisiä keinoja, joiden avulla pystymme pajasta tekemään mahdollisimman lähellä unelmien työpajaa olevan paikan.

Projekteille ja työtehtäville valittiin pajalta kiinnostuksen ja osaamisen mukaan vastuuhenkilö, joka vastasi projektin etenemisestä ja otti projektiin mukaansa riittävän määrän apulaisia. Projektien vastuuttaminen vaatii osaamista. Tavoitteena on antaa jokaiselle sopiva määrä vastuuta osaamisen ja jaksamisen mukaan. Liian suuren vastuun antamista pitää välttää, koska tämä aiheuttaa vaan turhaa stressiä ja lisää helposti epäonnistumisen pelkoa. Sopiva vastuu taas lisää onnistumisen kokemuksia ja on nostaa itsetuntoa. Tässä onnistuttiin mielestäni hyvin, tunnen pajalaiset, heidän vahvuutensa ja osaamisensa ja onnistuin löytämään oikeat vastuuhenkilöt jokaiselle projektille ja pystyimme täten luomaan toivottuja kokemuksia ja lisäämään työmotivaatiota.

8.4 Vakiintumisvaihe

Vakiintumisvaiheen tavoitteena on luoda toimiviksi havaituista tehtävistä pysyviä käytäntöjä toimintaamme. Miettiä näiden palvelujen markkinointia sekä jatkokehittämistä.

Käynnistämisvaiheen loputtua pelkäsin miten pajalaisten ja yhteistyökumppaneiden motivaatio riittää ylläpitämään pysyvän toiminnan luomiseen. Käynnistämisvaiheessa pajalla vallitsi suuri innostus, kun vihdoin meillä oli oikeita töitä tehtävänä. Pelkoni oli kuitenkin turhaa, sillä sama innostus tuntuu jatkuvan ja työt sujuvat sovitusti. Pajalaisista on tullut hyvin itseohjautuvia ja työt sujuvat heiltä omatoimisesti ja roolini on muuttunut kehittämistyön aikana koko ajan, enemmän sivusta seuraajaksi kuin projekteihin itse osallistuvaksi.

Pajalaisten työmotivaatio tuntuu olevan edelleen korkealla ja poissaoloja ei juurikaan ole ollut. Yksikään jakso ei ole keskeytynyt ja toimintakyky tuntuu nousevan. Projektien vastuuttaminen useammalle ihmiselle on lisännyt selkeästi myös rohkeutta useamman pajalaisen kohdalla tulla kertomaan minulle suoraan erilaisista ongelmista ja onnistumisista. Aiemmin vastuu tapahtumista kertomisesta oli lähes yksinomaan yhden ihmisen vastuulla.

Yhteistyökumppanit tarjoavat meille edelleen projekteja tehtäväksi ja olemme saaneet tilauksia myös roskakatoksista. Kunnan kanssa kunnanviraston sisätilojen maalausprojekti jatkuu, joten yhteistyö kunnankin kanssa on vireää.

Pajalla on aloittanut myös uusi ihminen, jonka vastuulla on päivittää työpajan internetsivut ja perustaa myös sosiaaliseen mediaan työllisyyspalveluille ovat sivut, joiden avulla pystymme kertomaan kuntalaisille palveluistamme tarkemmin.

9 KEHITTÄMISTYÖN TULOS JA VAIKUTUKSET

Alun ongelmien ratkaisemisen jälkeen pystyimme mielestäni kehittämään, yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa, työpajalle asetettujen tavoitteiden mukaista toimintaa. Työpajaa voi nyt oikeasti kutsua työpajaksi eikä vaan remonttikohteeksi. Saimme aikaan selkeän toimintasuunnitelman ja toimintamallin, jonka avulla voimme toimintamme perustella ja esitellä myös muille.

Varsinainen kokeilu saatiin päätökseen, mutta loppuarvioinnin jälkeen toimintaa pystytään jatkamaan edelleenkin samalla tavalla ja oikeastaan mitkään työtehtävät, joita kokeilun aikana teimme eivät olleen sellaisia, mitä emme voisi jatkossa tehdä. Eli kokeilutoiminnasta pystyttiin muodostamaan pajalaisten toimintakykyä tukevaa, pysyvää toimintaa, joka palvelee sekä pajalaisia että kuntaa ja kuntalaisia. Toki projektien laatu ja määrä on jatkossakin osittain riippuvainen yhteistyökumppaneista ja heidän tarjoamistaan töistä.

Toimintatutkimuksena toteutettu tutkimus mahdollisti yrityksen ja erehdyksen keinot mielestäni parhaiten pajan kehittämisen. Pienessä organisaatiossa pystyimme testaamaan monia erilaisia tehtäviä ja muuttamaan suunnitelmia meille parhaiten sopivalla tavalla ja täten saamaan aikaan meille parhaan lopputuloksen.

Kehittämistyötä arvioitiin koko ajan havainnoimalla asiakkaiden reaktioita ja kommentteja heille annettuihin työtehtäviin sekä kerättiin asioista myös palautetta yhteistyökumppaneilta.

Saimme kehittämistyön aikana suoritettavaksemme monia erilaisia projekteja ja pystyimme aloittamaan uusia palveluja kuntalaisille. Jotka olivat kehittämistyön tavoitteina, eli tavoitteet saavutettiin. Tehdyn kehittämistyön avulla pystymme nyt suunnittelemaan tulevaisuutta aivan uudella tavalla. Meillä on selkeä yhteinen näkemys siitä mikä on pajan tulevaisuus ja mitä me täällä teemme. Suunnitelmat eivät kuitenkaan ole sellaisia, etteikö niitä pystyisi joustavasti myös muuttamaan tarvittaessa.

Asenteet ja luottamus tekemisiämme kohtaan myös muuttuivat kehittämistyön aikana. Minulle on alkanut tulemaan yhteydenottoja myös yksittäisiltä kuntalaisilta siitä, voisimmeko esimerkiksi kunnostaa heidän huonekalujaan tai haravoida heidän pihojaan. Tällaiseen toimintaan ei ainakaan tällä hetkellä ole mahdollisuutta, resurssien vähyyden ja projektien aikataulutuksen takia. Jatkossa jos pajalaisten määrä lisääntyy pitää mahdollisia uusia palveluja harkita uudelleen.

Kehittämistyön ohella valmistui myös kunnan johtoa varten toimintasuunnitelma, jonka avulla pystyimme perustelemaan toimintaamme (liite 1). Tämän suunnitelman pohjalta meille laadittiin myös budjetti tulevalle vuodelle.

9.1 Kehittämistyön vaikutukset pajalaisiin sosiaalisen toimintakyvyn sekä sosiaalipedagogisen ajattelun kannalta

Pajalaisten sosiaalinen toimintakyky parani selvästi kehittämistyön aikana. Vaikka paja aukeaa jo seitsemältä aamulla, ovat pajalaiset saaneet muokattua vuorokausirytmäänsä niin että pajalla ollaan ajoissa paikalla. Aamun aloittaa yhteinen aamupalaveri, jossa mietitään päivän työt. Pajalaiset osallistuvat toimiin aktiivisesti ja heille annettuihin töihin sitoudutaan. Toki edelleen oin päiviä, jolloin motivaatio tekemiseen on alhaalla, mutta mielestäni tämä on työpajatoiminnassa hyväksyttävää.

Pajan yhteisöllisyyden ja me hengen kasvamisen myötä jokainen voi tuntea ”kuuluvansa porukkaan” ja jokainen hyväksytään omana itsenään toimintaan. Toisia autetaan tarvittaessa ja apu uskalletaan myös pyytää. Tätä kautta myös vapaa-ajalla vietetty yhteinen aika ja tekeminen on lisääntynyt. Osallisuuden tunne on noussut kehittämistyön aikana ja sitoutuminen tekemiseen on hyvin korkealla. Nykyään ollaan valmiita joustamaan monessa asiassa, pajan toiminnan edistämiseksi ja projektien loppuun saattamiseksi.

Ongelmien ratkaisutaito on myös selkeästi parantunut yhteisöllisyyden kasvun myötä. Ongelmista pystytään puhumaan avoimesti ja niitä miettimään myös ratkaisua yhdessä, ylipäättään keskustelun kulttuuri on parantunut paljon. Lähes asiasta kuin asiasta pystytään puhumaan ja tämä parantaa yhteishenkeä paljon.

Yhteiskuntaan sitoutuminen on myös monen kohdalla parantunut. Olemme saaneet pajalla arjen asioita hoidettu eteenpäin esimerkiksi tukien ja muiden hakemusten kuntoon hoitamisen myötä. Tämä on auttanut osaltaan yhteiskuntaa mukaan osallistumisena. Kun toimeentulo paranee, myös laskujen ja muiden asioiden hoito helpottuu ja sitoutuminen yhteiskuntaan paranee. Toisaalta pajalaiset ovat pitkään jo puhuneet töihin tulemisesta, eivätkä toimintaan tulemisesta, joka on ehkä kuvastaa osaltaan myös ajattelutavan muutosta pajan toimintaa kohtaan ja toisaalta myös erilaista sitoutumista yhteiskuntaan.

9.2 Kehittämistyön vaikutuksen yhteistyökumppaneihin

Pystyimme toteuttamaan yhteistyökumppaneille heidän toivomiaan projekteja ja palveluja. Yhteistyö ja luottamus syveni entisestään ja suunnitteilla on jo uusia projekteja ja yhteistyön laajentamista. Työttömien yhdistys sai myös heille asetettujen toiveiden mukaisesti laajennettua meidän avullamme toimintaansa myös Vesilahden kunnan alueelle.

9.3 Kehittämistyön vaikutukset kuntaan ja kuntalaisiin

Pystyimme aloittamaan aivan uudenlaisen yhteistyön kunnan kanssa ja pystyimme kasvattamaan luottamusta osaamisemme suhteen myös kunnan osalta. Onnistuneet kunnostus- ja maalausprojektit ovat luoneet uusia projekteja ja yhteistyö kunnan kanssa näyttää kehittyvät entisestään.

Pystymme tarjoamaan nyt myös kuntalaisille palveluita. Kierrätystavaran vastaanotto on lähtenyt hyvin liikkeelle ja päiväystuotteiden jakaminenkin on lähtenyt liikkeelle, toki uusia asiakkaita kaivataan. Roskakatosten ja muiden tuotteiden markkinointia pitää vielä parantaa, jotta kuntalaiset tiedostaisivat asian.

10 ARVIOINTI JA JATKOSUUNNITELMAT

Kehittämistyön tavoitteet täyttyivät hyvin. Saimme pajan valmiiksi ja yhteistyökumppaneiden avulla kehitettyä pajalle mielekästä toimintaa, jonka avulla pystymme palvelemaan kuntaa ja kuntalaisia ja ennen kaikkea tarjoamaan pajalaisille mielekästä tekemistä, joka nostaa työmotivaatiota, ylläpitää ja/tai edistää työkykyä ja edesauttaa näin työllisyyden polulla etenemistä.

Kehittämistyö toteutettiin toimintatutkimuksen syklien keinoin, niin että, onnistuminen ja mielekkyys arvioitiin säännöllisesti ja jokainen pääsi kertomaan omat kommenttinsa tekemisen onnistumisesta ja tekemisen mielekkyydestä ja siitä olemmeko menossa tekemisissämme toivottuun suuntaan.

Osa projekteista oli selkeästi mieluisempia kuin toiset, mutta jokainen työ otettiin ammattimaisesti vastaan, eikä mikään saaduista projekteista ollut sellainen, millaista työtä ei saadun palautteen jälkeen enää haluttaisi jatkossa tehdä. Oikeat vastuuhenkilöt ja tekijät onnistuttiin löytämään joka projektiin. Projekteja valittaessa ja toteutettaessa pajalaisten osaamisen ja työkyvyn tuntemus auttoi paljon. Olin ehtinyt tutustumaan valtaosaan pajalaisista jo pajan remontoinnin aikana ja tämä auttoi paljon myös käynnistämisvaiheen töitä toteutettaessa. Vaikka osa pajalaisista on rautaisia ammattilaisia alallaan, on jokaisella kuitenkin omat syynsä miksi he ovat kuntouttavassa työtoiminnassa, eivätkä töissä avoimilla työmarkkinoilla. Tämä pitää ottaa huomioon myös projekteja ja varsinkin projektien aikatauluja suunniteltaessa ja vastuun jakamisessa.

Pajalaisista useampi pystyi ottamaan projekteja vastuulle ja tämä koettiin mielekkääksi tavaksi tehdä töitä. Projekti on selkeästi yhden henkilön vastuulla (sairastumisen tai muun pidemmän poissaolon sattuessa mietittiin tilalle varahenkilö) ja varsinaisen työn suorittamisessa autettiin tarpeen mukaan. Tämä lisäsi kuitenkin töiden selkeyttä ja toisaalta myös omaa työtäni, kun tiesin keneltä voi projektin etenemisestä kysyä.

Pienessä kunnassa resurssien pienuus on myös riski sille, että toimintaa ja palveluja ei välttämättä voida toteuttaa aina samalla tavoin, joka saattaa vaikeuttaa esimerkiksi pajalla valmistettavien tuotteiden tekemistä sekä myös yhteistyöprojektien valmistamista. Tätä varten olemme rajanneet ainakin toistaiseksi tiukasti aikataulutetut projektit minimiin, koska tämä aiheuttaa helposti pajalaisille myös tarpeetonta stressiä, joka helposti aiheuttaa poissaoloja ja epäonnistumisen kokemuksia, joita pajatyöskentelyllä pyritään kuitenkin karsimaan. Tavoitteena on pystyä luomaan asiakkaille onnistumisen ja uuden oppimisen kokemuksia mukavassa ympäristössä.

Toimintatutkimus ja kokeilutoiminta olivat mielestäni hyviä keinoja toteuttaa kehittämistyömme. Pystyimme muuttamaan suunnitelmiamme tarvittaessa joustavasti ja kehittämään myös toimintaamme joustavasti saamiemme projektien mukaan. Pystyimme myös ideoimaan uusia toimintamalleja ja töitä jouhevasti.

Kokeilutoimintana toteutettu kehittämistyö toi meille paljon uutta tietoa siitä mitä pysytymme jatkossa tekemään ja mikä on sellaista toimintaa mitä on mielekästä jatkossa tehdä. Uhkia pajantoiminnan jatkuvuudelle on toki olemassa. Toiminta perustuu pitkälti yhteistyökumppaneilta saatuihin töihin ja vaarana on, että heillä ei ole tarjota meillä jatkuvasti uusia töitä, vaikka hoitaisimmekin saamamme työt hyvin. Tällä hetkellä tilanne näyttää hyvältä ja meillä on töitä odottamassa, mutta tulevaisuudesta ei koskaan voi olla aivan varma.

Kuntalaisille tarjotut palvelut, eli kierrätystavaran vastaanotto ja parasta ennen tuotteiden jakaminen kaipaa asiakkaita myös jatkossa, jotta toimintaa on järkevää jatkaa. Tätä varten pitääkin miettiä miten toimintaa mainostetaan ja markkinoidaan kuntalaisille. Samoin myös myyntiin tehtävät tuotteet tarvitsevat ostajat, jotta näitä on jatkossa järkevää valmistaa. Tätä varten olemme uudistamassa kunnan internet meitä paremmin palvelevia sivuja sekä miettineet eri sosiaalisen median kanavia. Olemme olleet myös yhteydessä paikallislehden toimittajaan ja sopineet alustavasti lehtijutun tekemisestä.

Pajalaisten toimintakyvyn ja itsetunnon kasvu oli myös projektin aikana merkittävä. Pystyimme toteuttamaan projektin kokonaisuudessaan kuntouttavan työtoiminnan voimin, yhteistyön, yhteisöllisyyteen ja omaan osaamiseemme luottaen, ulkoapäin tulleista epäilyistä huolimatta. Tämä oli suuri ponnistus pajalaisilta, jonka saimme suoritettua hienosti loppuun. He voivat kaikki olla ylpeitä aikaansaannoksistaan ja omasta kehityksestään

11 POHDINTA

Hyvällä yhteistyöllä, avoimella keskustelulla ja pajalaisten laajaa ammattitaitoa hyödyntäen, olemme pystyneet muuttamaan myös meitä ja kuntouttavaa työtoimintaa kohtaan olleita ennakkoluuloja ja pystyneet saamaan itsellemme uusia projekteja ja työtehtäviä. Toisaalta myös pajalaisten ajatukset ovat muuttuneet omaa osaamista ja ympäristöä kohtaa, onnistumisten ja ulkoapäin tulleen hyväksynnän myötä.

Saimme vastauksia minulle jo pitkään esitettyyn kysymykseen, “mitä aiotte pajalle alkaa tekemään, kun remontti on valmis”. Jo useampia vuosia jatkunut ainakin itsellä ollut, oma epävarmuus siitä mitä pajalla jatkossa teemme, on poistunut ja nyt pystyn perustelemaan itselleni, sekä kertomaan myös toisille mikä on Vesilahden kunnan työpajan toiminta ajatus ja mitä täällä pajalla teemme. Pystyimme todistamaan sen, että hyvin pienellä resursseilla, mutta hyvällä yhteishengellä ja toisiimme luottaen saamme oikeasti uusia toimivia käytäntöjä aikaiseksi. Nyt on helppo katsoa tulevaisuuteen ja jatkaa pajan kehittämistä aivan uudelta pohjalta.

Saan olla erittäin tyytyväinen pajalaisten lisääntyneeseen osallistumiseen sekä työmotivaatioon kehittämistyön aikana. Kaikki osallistuivat osaamisensa mukaan jokaiseen projektiin ja yhteishenki ja toimintakyky tuntuivat parantuvan projektin myötä. Alusta asti ollut ajatus siitä, että teemme tämän yhdessä ja yhteistyöllä on varmasti auttanut asiaa. Molemmiin puoliin luottamus ja sosiaalipedagoginen pohja-ajattelu ovat varmasti auttaneet asiaa. Jokaisella oli ajatus, että kehitämme tätä itseämme varten ja hyödyimme hyvin toteutuneesta kehittämistyöstä kaikki, on varmasti auttanut projektin onnistumista.

Kunnan puolelta sekä yhteistyökumppaneilta tulleen kasvaneen luottamuksen ja hyväksynnän avulla myös pajalaisten luottamus omaan tekemiseen ja negatiivinen asenne työhön osallistumiseen on vähentynyt. Ajattelu omasta tekemisestä ja tämän arvostaminen on noussut. Asioihin on opittu löytämään myös positiivisia ajattelumalleja, vaikkei joku työ välttämättä heti menisi suunnitelmien mukaan, niin on opittu miettimään vaihtoehtoisia ratkaisumalleja, eikä välttämättä heti luovutettu koko asian suhteen.

Tällä hetkellä työllisyyden hoidon siirtämistä enenemässä määrin kuntien hoidettavaksi ollaan kartoittamassa ja luomassa tätä varten uusia hankkeita. Kuntien pitääkin olla valmiina kehittämään uusia palveluita työttömille ja tähän tarpeeseen pystymme vastaamaan toimivan työpajan keinoin, jonne on helppo kehittää uusia palveluja, tarpeen mukaan. Uhkakuvana on palveluiden keskittäminen entistä suurempiin yksiköihin ja palveluiden tuottaminen ostopalveluina ja palveluiden siirtyminen täten kauemmas asiakkaasta.

Pitkäaikaistyöttömät ovat useasti vaikeasti tavoitettavissa ja palvelujen karkaaminen oman kunnan rajojen ulkopuolelle laskee motivaatiota lähteä palveluun. Lähipalveluna pienissä yksiköissä tuotettu palvelu, takaa henkilökohtaisen palvelun sekä sen että asiakkaat tunnetaan ja pystytään täten tarjoamaan asiakkaalle hänen tarpeidensa ja toiveidensa mukaista palvelua. Toki pienellä henkilömäärällä toteutettu palvelu voi myös aiheuttaa ongelmia, jos henkilökemiat eivät kohtaa ja näin asiakkaat saattavat kokea tulleen kohdelluksi väärin tai epäreilusti.

Pienessä kunnassa reagoiminen tuleviin muutoksiin on melko helppoa, koska organisaatio on kovin ohut. Ohut organisaatio tuo tullessaan myös haasteita. Kunnan työllisyys palvelut ovat melko pitkältä kokonaisuudessaan hoidettavanani, ja koska tunnen asiakkaan ja tehtävät laajasti pystyn helposti etsimään oikean ihmisen oikeaan paikkaan ja muuttamaan toimintoja ja palveluita helposti ja tämä tuo mukavaan myös toimintaan haavoittuvuuden. Mahdollisten pidempien poissaolojen aikana toimintojen ja palveluiden järjestäminen on hyvin hankalaa ja lakisääteistenkin palvelujen järjestäminen vaarantuisi.

Vesilahden työttömien osuus työvoimasta oli syyskuussa 2019 5,5% (ELY-keskuksen www-sivut) joka tarkoittaa lähes täystyöllisyyttä, silti pitkäaikaistyöttömyys on olemassa oleva ilmiö ja heidän aktivoimisensa onkin tärkeää hyvinvoinnin edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja kuntouttava työtoiminta on mielestäni tähän hyvä keino.

LÄHTEET

ELY-keskuksen www-sivut. Viitattu 30.10.2019, <http://www.ely-keskus.fi>

Grönholm, T., 2016. Aktivointileluja ja virikehäkkeitä: kuntouttava työtoiminta ja sosiaaliturva työllisyyden edistämisen näkökulmasta (Master's thesis).

Heikkinen H. 2015. Toimintatutkimus: kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa Valli R. & Aaltola J. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Jyväskylä. PS-kustannus, 204 - 219.

Hunnakko, T., 2014. Yhteisöllinen perehdyttäminen: Työhyvinvointia ja yhteisöllisyyttä nuorisovaluon työyhteisöihin.

Hämäläinen, J., 2018. Sosiaalipedagogiikka idealistisen sosialismin kasvatusta- ja sivistystypoina. Koulu ja menneisyys, 56, pp.95-124.

Hämäläinen, T. and Palo, S., 2014. Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Karjalainen, J. and Karjalainen, V., 2010. Kuntouttava työtoiminta-aktiivista sosiaalipolitiikkaa vai työllisyyspolitiikkaa? Empiirinen tutkimus pääkaupunkiseudulta

Kannasoja S. 2018. Sosiaalinen toimintakyky - käsitteen suomalainen kehityshistoria. Teoksessa Lindh J. & Härkäpää K. & Kostamo-Pääkkö K. (toim.). Sosiaalinen kuntoutuksessa. Rovaniemi. Lapland University Press, 39 - 60.

Kurki, L., 2002. Persoona ja yhteisö: personalistinen sosiaalipedagogiikka (No. 68). Jyväskylän yliopisto.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001/189, 2.3.2001.

Louste, M., 2016. Osallisuus kuntouttaa: kuntouttavan työtoimintapalvelun asiakkaiden kokemuksia osallisuudesta (Master's thesis, fi= Lapin yliopisto| en= University of Lapland).

Manninen H., 2019. Uutta eloa yhdistykseen. Työikäisten työttömien aktivoiminen yhdistystoimintaan ja palvelutarpeen kartoitus.

Mylläri, T., 2018. Sosiaalinen kuntoutus nuorisotakuun näkökulmana nuorten työpajan starttivalmennuksessa (Master's thesis).

Nivala, E. and Ryyänen, S., 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Oksanen, E., 2016. Asiakkaiden osallisuuden kokemuksia ja kehittämisajatuksia kuntouttavasta työtoiminnasta.

Osaamiskeskus ULA:n www-sivut. Viitattu 16.8.2019 <http://www.ula.fi>

- Ranne, K., 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus: Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi.
- Rissanen, P., 2015. Toivoton tapaus?: Autoetnografia sairastumisesta ja kuntoutumisesta. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 88/2015.
- Santalahti, I., 2015. Onnistumisia ja epäonnistumisia. Autoetnografinen tutkielma opettajaidentiteetin rakentumisesta kuvataiteen opetuskokeilun aikana.
- Saarinen, J., 2015. Nuorten työpajat nuorisotakuun toteuttajana: Pajanuorten kokemuksia työpajatoiminnasta, elämäntilanteestaan ja ympäröivistä palveluista.
- Saari, E., Hyytinen, K., Hasu, M., Hyypiä, M., Korvela, P., Käpykangas, S., Leväsluoto, J., Melkas, H., Nordlund, A., Pekkarinen, S. and Toivonen, M., 2018. Kokeilut käytäntöön-työkirja.
- Sandelin, I., 2014. Kuntouttava työtoiminta asiakkaiden kokemana. Kirjallisuuskatsaus asiakkaiden toiminnalle antamista merkityksistä. Työpaperi, 8, p.2014.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 13.12.2014
- Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. Viitattu 3.12.2019 <https://stm.fi>
- Speakersforumin www-sivut Viitattu 31.7.2019 <https://www.speakersforum.fi>
- Suojanen, U., 1998. Toimintatutkimus ammatillisen kehittymisen välineenä. Teoksessa E. Haapanen & E. Löfström (toim.) Missä tieto ja taito kohtaavat—PD-ohjelma ammatillisen ja persoonallisen kehityksen tukijana. Helsingin yliopiston Vantaan täydennyskoulutuslaitoksen julkaisuja, 15, pp.53-74.
- Tereska, S.M., 2015. Elämäntilannetta ja yhteisöllisyyttä nuoruuden nivelvaiheessa. Tapaustutkimus Silta-valmennuksen nuorten näkemyksistä Tampereella (Master's thesis).
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut Viitattu 7.8.2019. <https://thl.fi>
- Työpajayhdistyksen www-sivut Viitattu 15.8.2019 <https://www.tpy.fi>
- Valtioneuvoston www-sivut. Viitattu 13.11.2019 <https://valtioneuvosto.fi>

TOIMINTASUUNNITELMA

Vanha paloasema

Johdanto

Työttömäksi jääminen on ihmiselle stressin aiheuttaja ja pitkittyessään työttömyys heikentää usein psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä. Monesti työttömäksi jääminen heikentää itsetuntoa sekä omanarvontuntoa. Ihminen saattaa kokea epäonistuneensa.

Pitkään jatkunut työttömyys aiheuttaa menoja myös yhteiskunnalle paitsi työttömyyskorvauksina myös lisääntyneitä terveystenoja sekä erilaisten maksettavien tukien muodossa. Kun kuntalaiselle on maksettu työmarkkinatukea 300 päivää, siirtyy 50% maksetusta tuesta kotikunnan maksettavaksi. Kun tukea on maksettu 1000 päivää, nousee maksuosuus 70 prosenttiin. Kun työtön pystytään aktivoimaan esimerkiksi kuntouttavaan työtoimintaan siirtyvät nämä kulut pois kunnan vastuulta ja lisäksi kunnalle korvataan 10.09 euroa/toteutunut toimintapäivä.

Pitkään jatkunut työttömyys vaikuttaa psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja ennen työmarkkinoille paluuta tulisikin huolehtia riittävästä kuntoutuksesta, jolloin riittävästä psyykkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista voitaisiin varmistua. Pitkään jatkuneen työttömyyden aiheuttajana voi olla myös työllistymistä heikentäviä syitä ja myös osittain heikosta sosiaalisesta- sekä taloustilanteesta johtuvia heikosti hoidettuja sairauksia. Yleisemmin päihde- ja mielenterveysongelmat ja puutteellisesti hoidetut somaattiset sairaudet. Yhtenä kuntoutuskeinona, jossa työelämävalmiuksia voidaan arvioida tarvittaessa kattavasti ja jonka rinnalle voidaan järjestää myös muita kuntoutus sekä terveyspalveluja on kuntouttava työtoiminta. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen lisää osallistujan osallisuuden kokemusta sekä vähentää osaltaan päihdeongelmia ja syrjäytymistä.

Kuntouttava työtoiminta on kunnan järjestämä palvelu. Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan omana toimintanaan esimerkiksi kunnan eri yksiköissä tai työpaikalla tai kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää eri yhdistysten yhteisöjen valtion toisen kunnan tai uskonnollisten yhteisöjen avustavissa tehtävissä. Vesilahdella kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kunnan yksiköissä, eri yhdistyksissä sekä Vesilahden seurakunnan tehtävissä.

Työpajatoiminta Vesilahdessa

Kunnan vanha paloasemaa on remontoitu usean vuoden ajan työpajaksi ja nyt tämä työ alkaa olla loppusuoralla. Edelleen remontoitavaa löytyy sisältä portaikosta, josta puuttuvat kaikki listat sekä ulkopuoli kaipaisi myös kohennusta uuden maalin muodossa, mutta tärkeimpinä ulkovuorausta ajatellen kuitenkin asennettujen ikkunoiden ulkopuolen siistiminen sekä kaikkein tärkeimpänä palotikkaiden/hätäpoistumisteiden hankkiminen yläkertaan.

Jotta työpajatoimintaa voitaisiin toimivasti järjestää tulisi pajalla olla myös perustyökaluja ja tarvikkeita valmiina.

Pajalaiset toivoisivat pajalle:

- höyläpenkkiä
- viiläpenkkiä
- käsisirkkeliä
- pistosahaa
- sähkökäsihöylää
- akkuruuvinväännintä sekä kärkisarjaa tähän
- talttasarjaa ja veistokirvestä
- poranteriä, metalli/puu/betoni

Lisäksi pajalla olisi hyvä olla jatkojohtoja, puukkoja, kyniä, suojalaseja ja kuulosuojaimia, hiomapaperia, tasoitetta ja liimaa.

Työvaatteiden ja kenkien hankkiminen olisi myös hyvä useamman päivän viikossa toimintaa osallistujille, jos vaikuttaa siltä, että työkyky riittää töiden tekemiseen ja toisaalta jaksosta on tulossa pidempi kuin 3kk.

Työpajan projektit

Pajan remontoinnin ohella olemme tehneet paljon yhteistyötä seurakunnan kanssa ja tehneet heille mm, seimikuvaelmaan ulkokuoren, kastepuun, johon teemme tarvittaessa lisää sydämiä lasten nimiä ja tietoja varten, pieniä ristejä eri tilaisuuksiin vietäväksi, virsikirja hyllykön kirkkoon sekä hioimme ja lakkasimme uudelleen kaikki seurakuntatalon pöydät. Lisäksi kesän aikana seurakuntatalon keittiön eteisen maalaus ja saneeraus ja viimeisempänä projektina ruumiskärryjen kunnostaminen sekä kirkon invaluisikan korjaus ja maalaus.

Kunnan aiempina projekteina kävimme siistimässä kunnan omistaman omakotitalon pihaa, kun asukkaat eivät itse siihen pystyneet sekä kävimme siistimässä myös päiväkodin pihaa. Kunnostimme 26 penkkiä toreille ja tilaisuuksiin käytettäväksi sekä maalasimme Narvan keskustassa olevan lipputangon. Kunnanhallituksen kokoushuoneen maalaus toteutui myös meidän toimestamme.

Pajan remontin lisäksi, pihalle on rakennettu kukkapenkki sekä roskakatos. Kunnan kesäkukkien kastelu on myös kuulunut toimintaamme sekä otamme vastaan kierrätystavaraa, joka myydään Lempäälän-Vesilahden työttömien yhdistyksen pisteissä.

Syyskuun alussa aloitimme yhteistyössä Lempäälän-Vesilahden työttömien kanssa, parasta ennen tuotteiden hakemisesta paikallisesta kaupoista ja näiden jakamisen kuntalaisille.

Tulevaisuuden suunnitelmat

Tavoitteena on myös jatkossa tehdä erilaisia projekteja kunnan ja seurakunnan kanssa sekä mahdollisesti muiden töiden puuttuessa korjata työttömien yhdistykselle tulevia puuhuonekaluja, jotka palautuvat sitten heille takaisin myyntiin. Seurakunnan sekä työttömien yhdistyksen projekteihin materiaalit tulevat heiltä.

Näillä keinoilla ja yhteistyökumppaneiden avulla toivomme, että meille riittää töitä jatkossakin. Olemme kokeneet toimivammaksi tavaksi ottaa yhteistyökumppaneilta projekteja vastaan, sen mukaan, minkä alan osaajia pajalla on, eikä kehittää palveluita mitä voisime tarjota esimerkiksi kuntalaisille koska pajalla työntekijöiden määrä vaihtelee runsaasti, emmekä voi taata samaa palvelua ja osaamistasoa koko aikaa.

Tavoitteena on myös aloittaa erilaisten puusta valmistettujen esimerkiksi roskakotosten, ilmalämpöpumpun suojien sekä vastaavien tuotteiden valmistamisen ja myymisen, tilausten mukaan.